

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Veta Ghimpu-Munteanu

ELENA BEJENARI

Anul lecturii 1

ZINAIDA PETROV

2020 — Anul Lecturii..... 3

CAROLINA DĂNILĂ

Jocul didactic și dezvoltarea competenței
de citire la prima vedere în clasa de pian 4

VALERIU CINCILEI

Catedra de Instrumente aerofone și de percuție
a Colegiului Republican de Muzică „Ștefan Neaga” 6

ANGELA OLĂRESCU

Festivalul Internațional de Poezie *Renata Verejanu* 8

VERA SELEVESTRE

Dezvoltarea aptitudinilor de comunicare nonverbală
în educația pentru arte..... 11

EUGENIA CAZACU

Lumina veșnică a neamului 13

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Mirosind leușteanul prin mască 14

MARIANA COCIERU

Fenomenul tradițional *Hora satului* în spațiul geocultural
al Republicii Moldova 17

TATIANA BUTNARU

„Cântă îngerii dulci și trist” printre „hăuri de lumini stelare” 22

ION DOMENCO

Sărbătorile de iarnă în satul Șamalia, Cantemir 24

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

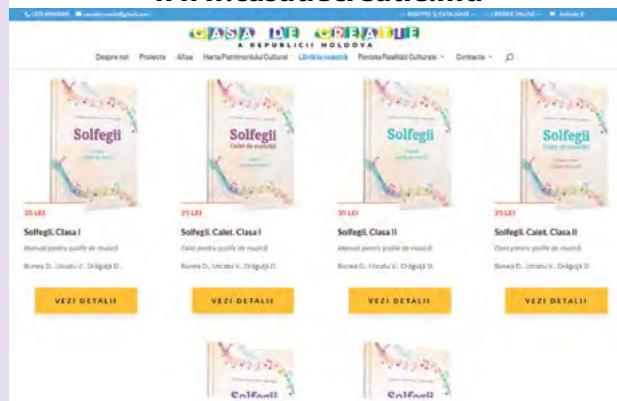
dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
muzicolog

www.casadeCreatie.md

Vizitați site-ul

www.casadeCreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care
ne permite să oglindim și să arhivăm
activitatea cultural-artistică de amatori și a
meșterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei
Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă
informații privind literatura metodică-
științifică, de artă autohtonă și universală,
necesară pentru instituțiile primare de
învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artistice**
va ține la curent cititorul cu diverse eve-
nimente din viața culturală a țării, con-
tribuind la promovarea și popularizarea
culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă
interactivă** a satelor, raioanelor și zonelor
folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022) 20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadeCreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: Igor Condrea

ISSN 1857-4424

Lansarea unui teatru de păpuși în cadrul Bibliotecii publice Cotova cu genericul „Descoperă povestea prin teatru“

În cadrul Bibliotecii publice Cotova am creat un teatru de păpuși prin care am dezvoltat un serviciu modern de bibliotecă „Descoperă povestea prin teatru“, pentru sporirea atractivității unui text literar-artistic și stimularea gustului pentru carte și lectură. De asemenea ple- dăm dezvoltarea abilităților de comunicare a copiilor prin exprimarea corectă, ținută scenică și nu în ultimul rând valorificarea folclorului românesc și a literaturii pentru copii prin intermediul păpușilor de teatru. Un interes deosebit am aplicat la însușirea de către copii a tehnicilor de lucru cu diverse materiale naturale pentru dezvoltarea armonioasă personală și socială.

Prim implementarea proiectului „Descoperă povestea prin teatru“ abordăm problema scăderii interesului față de lectură a copiilor și diminuarea numărului de cititori ai bibliotecii publice Cotova, să atragem utilizatori ai bibliotecii prin sporirea atractivității unui text literar artistic, folosind tehnici de joc de rol ale teatrului de păpuși și să ridicăm numărul de cititori. Am urmat cu pași mici să implementăm acest proiect

în comunitate și anume în noiembrie 2020, la început am anunțat în comunitate despre colectarea de surse financiare (2500-3000 lei) pentru realizarea proiectului „Descoperă povestea prin teatru“, am încheiat unui contract dintre AO „Îlenuța“ și Biblioteca publică Cotova privind implementarea proiectului dat. Am discutat cu învățătorii și elevii claselor primare pentru a implica copii cuprinși cu vârsta între 9-12 ani pentru instruire în arta confecționării păpușilor de teatru. Am procurat materialele necesare pentru crearea unui teatru de păpuși (stofe, ațe, hârtie, vopsea și alte consumabile), o mașină de cusut. Cel mai interesant a fost partea de realizare a proiectului în care împreună cu copii am creat decorul și spațiul teatrului de păpuși. A urmat organizarea a 2 sesiuni de instruire (informare) despre confecționarea păpușilor, despre tehnicile de a mânui o păpușă, exprimarea

corectă și ținută scenică și respectiv 4 ateliere de confecționare a păpușilor, însușirea tehnicilor de lucru cu diverse materiale și confecționarea în prima etapă a 6 păpuși. De asemenea cu copii am stabilit că pe data de 25 decembrie va fi primul spectacol și „În jurul pomului de Crăciun“ după piesa cu același nume de Silvia Bogdan. Alegerea acestei piese mi-au sugerat-o copiii, fiind tipărită în numărul 12 al revistei Alunelul. La spectacolul prezentat în ziua de Crăciun au participat 10 actori. Cei care nu au avut personaje, au recitat și au cântat colinde. Au participat și invitați printre care primarul comunei Cotova, Berladean Ion. Copii au fost mulțumiți cu cadouri din partea lui Moș Crăciun.

Ce a însemnat pentru noi, actorii Teatrului de păpuși din Biblioteca publică Cotova aceste trei luni de la începutul implementării proiectului? În primul rând, multă muncă la repetiții, dar și multă satisfacție. Acum facem repetiție la sceneta „Cum a învățat Guiță să vorbească“

de Vitalie Filip, suntem pe ultima sută de metri și în curând o vom prezenta. În luna martie vom pregăti un spectacol după una din poveștile folclorului românesc. La Bibliotecă copiii învață să înțeleagă frumusețea sufletească a omului, bunătatea, curajul, generozitatea, cinstea, modestia, condamnând totodată prostia, minciuna și viclenia. Așteptăm noi actori, sporirea numărului de cititori ai bibliotecii și spectacole interesante necesare pentru dezvoltarea abilităților de comunicare a copiilor prin exprimarea corectă, valorificarea folclorului românesc și a literaturii pentru copii prin intermediul păpușilor de teatru.

ALLA GRĂJDIANU, BIBLIOTECAR PRINCIPAL, B.P. OBREJA VECHĂ

Insula de poveste

„Dacă îți dorești să ai un copil inteligent, citește-i povești. Dacă vrei să ai un copil și mai inteligent, citește-i mai multe povești”, a spus Albert Einstein.

Astfel, am organizat primul atelier de lectură cu voce tare cu 5 copii ce vin din familii defavorizate cuprinși cu vârsta de 4-5 anișori, după cartea lui Eric Carle „Omida cea flămândă”.

Povestea din viața unui copil poate începe cu o carte dăruită de bibliotecar.

Recent, Biblioteca publică Obreja Veche a dat START proiectului „Insula de poveste” inițiat de Asociația OvidiuRo, cu suportul Dedeman și Fundației Progress din România, implementat de Biblioteca Națională „Ion Creangă”. Este un Program pilot pentru încurajarea lecturii în familie.

Copiii au fost încântați de atmosfera caldă și prietenoasă din bibliotecă și au ascultat cu mare interes, au privit curioși imaginile, au executat mișcările sugerate cu multa dezinvoltură. Părinții, adulții, care au însoțit copiii la atelierul de lectură, au fost îndemnați de bibliotecara Alla Grăjdianu să le citească acasă copiilor cartea primită. Concomitent, au fost informați despre beneficiile și importanța lecturii cu voce tare.

Aceștia au fost încântați și impresionați de invitația noastră și de modul simplu, accesibil și plăcut prin care se poate citi o poveste copiilor. Modul în care au fost concepute cărțile (imagini, text), citirea interactivă, însoțită de mișcări sugestive, fac nu numai posibilă lectura la această vârstă, ci o fac atractivă și accesibilă. La sfârșitul activității copiii au primit cu mare bucurie această carte în dar, pentru unii fiind prima carte din biblioteca lor personală. Sperăm ca această carte, care a ajuns în mâinile copiilor, să le facă copilăria mai frumoasă și mai fericită iar Proiectul „Insula de poveste” să le reunească de fiecare dată familia.

Cu câtă dreptate se spune că un copil care astăzi citește va fi mâine un adult care gândește, căci lectura contribuie la dezvoltarea spiritului copilului, mai ales în primii ani de viață. De asemenea, lectura oferă competențe lingvistice și literare necesare copilului în orice activitate din orice domeniu. Îi îndemn pe adulți să le citească copiilor cât mai des, pentru că asta stabilește o conexiune profundă cu ei și îi face pe copii să se simtă importanți prin acest timp al lecturii dedicat lor.

Masca pe scena bibliotecii

Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” și în acest an, necătând la situațiile generate de Pandemia COVID-19 din toată lumea, inclusiv și în țara noastră, a dat start Campaniei „Săptămâna Științei” (9—13 noiembrie 2020) cu genericul „Masca sunt Eu”.

În această săptămână toate cele 27 de filiale s-au încins în *Hora Științei 2020* organizând și desfășurând numeroase activități dedicate diverselor domenii ale științei monitorizate de Secția Studii și Cercetări pentru fiecare zi, aducând la cunoștința utilizatorilor importanța măștii pentru sănătatea individuală și comunitară:

Ziua I: Masca în medicină — Sloganul: „Masca la Microscop”;

Ziua a II-a: Masca în teatru, cinema și muzică — Sloganul: „Alte măști, aceeași scenă”;

Ziua a III-a: Masca în artele plastice — Sloganul: „În căutarea ... măștii pierdute”;

Ziua a IV-a: Masca în literatură și în alte științe socioumane — Sloganul: „Textul... ca mască”;

Ziua a V-a: Masca în alte domenii ale științei, științe naturale și exacte; științe ingineresti și tehnologice, științe reale; științe agricole etc. — Sloganul: „Unealta... ca mască”.

Fiecare bibliotecar din filialele Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” și-a demonstrat măiestria în idei inovative, creative, publicare materiale, modelare, instruire, confecționare, lecturare punând în capul mesei Masca, demonstrând frumoase rezultate, reflectând destinul Măștii în diferite domenii de activitate a omenirii.

Biblioteca „Hristo Botev” de asemenea în această Campanie „Săptămâna Științei” a avut idei trăsnet, unele cu mult umor, haioase după imagine, științifice conform denumirii și conținutului, elaborate în diferite Platforme online și realizate și în multiple forme de activitate.

Am început cu amenajarea expoziției de carte „Destinul măștii”, unde am expus cărți din diferite domenii

de activitate (artă, muzică, sculptură, cinematografie, pictură, arhitectură, literatură etc.) cu variate aplicații care aduc pe paginile lor simbolul măștii. A urmat o altă expoziție cu măști medicinale, teatrale, rituale și sportive „Маски разные важны, маски разные нужны...” pe care utilizatorii o admirau de fiecare dată, trezind un deosebit interes la ei.

De asemenea, am creat materiale promoționale, promovând masca prin diferite aplicații: *Poartă o mască ca biblioteca ta să funcționeze pentru toți; Biblioteca Hristo Botev poartă mască; Коллектив Библиотеки „Христо Ботев” под надежной защитой масок устремлен в светлое будущее.*

Biblioteca „Hristo Botev” tradițional a plasat și articole pe blogul său: *Маска, я тебя знаю!; Мăștile omului fără mască — Glebus Sainciuc; Basarabeanca Anastasia Golovina (Nicolau) — prima femeie doctor în Bulgaria; Мир ученых в мире литературы* (<https://bibliobotev.wordpress.com/>), ce caracterizează rolul măștii în viața omului, în diverse domenii de activitate a lui.

Au fost prezente și lecturile publice ca: *Cartea „20 de băieți extraordinari care au schimbat lumea”* (<https://www.youtube.com/watch?v=5XHcohK00VM&feature=youtu.be>). În ea găsim 20 de exemple de personalități extraordinare, descoperim cum au fost și ce au făcut de au devenit renumiți și au schimbat lumea. *Fizica pe bicicletă* (<https://www.youtube.com/watch?v=I84en0OcwK>) ne demonstrează cum acționează legile lui Newton urcându-ne pe bicicletă. Lecturând cartea *Misterele fizicii*, descoperim că știința are nenumărate mistere.

N-au lipsit nici instruirile pentru utilizatorii Bibliotecii „Hristo Botev” realizate online ce sunt foarte necesare la moment: *Cum să purtăm masca zi de zi, Demonstrăm utilizatorilor cum se creează o mască* (<https://www.facebook.com/bibliobotev/videos/1019773421875621>). Împreună cu utilizatorii am confecționat măști din material în cadrul Atelierului de creație *Cum confecționăm o mască*. Aceste

activități s-au bucurat de mare succes, având 728 de vizualizări.

Biblioteca „Hristo Botev” s-a implicat în Săptămâna Științei încă cu o activitate — discuția/dezbateri „Activitatea de cercetare a Bibliotecii „Hristo Botev” reflectată în revistele științifice”, promovând activitatea științifică pe parcursul a mai multor ani pe paginile revistelor: Revista de Etnologie și Culturologie (Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM), BiblioPolis (Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”). În cadrul discuției/dezbateri s-a menționat și despre participarea bibliotecii la multe conferințe științifice la care se abordează diverse teme ce țin de promovarea culturii, limbii, folclorului, tradițiilor, istoriei bulgarilor basarabeni precum și personalităților bulgare.

Vreau să mai adaug că Biblioteca „Hristo Botev” pe parcursul a mai multor ani colaborează fructuos cu cercetătorii științifici din Secțiile (etnografie, bulgaristică, lingvistică ș.a.) ai Academiei de Științe a Republicii Moldova. În incinta bibliotecii noastre frecvent organizăm și desfășurăm conferințe științifice, mese rotunde, despre care publicăm articole și le păstrăm în arhiva bibliotecii în diferite variante. Cercetătorii științifici de fiecare dată sunt ajutați de către colaboratorii bibliotecii în căutarea volumului sau informației necesare din colecția bibliotecii. Colecția de carte, CD, DVD „Activitatea creativă a bulgarilor basarabeni” a Bibliotecii „Hristo Botev” este cea mai bogată colecție din Republică. În încheiere aș menționa, că astăzi în această perioadă dificilă — Pandemia COVID-19, biblioteca acordă ajutor cu echipamentul necesar cercetătorilor științifici, oferindu-le posibilitatea să participe la conferințele științifico-practice (online, Zoom, Meet). Sperăm că această colaborare se va menține și în viitorul luminos.

Pe parcursul Campaniei „Săptămâna Științei” biblioteca a postat pe pagina de Facebook 20 de postări având 4043 de vizualizări, pe blogul bibliotecii 4 articole, iar pe youtube bibliotecii 4 videoclipuri cu 1096 vizualizări.

Secția pentru copii a Bibliotecii Publice *Mihai Eminescu din Rezina*

Scopul principal al bibliotecii este de a înlesni accesul direct și rapid al cititorilor la carte și serviciile ei. Biblioteca Publică Mihai Eminescu ca centru informativ, educativ, recreativ, este o instituție prietenoasă unde cititorul se simte binevenit și ajutat de bibliotecari să găsească informația necesară într-un timp relativ scurt. Bibliotecarilor le revine rolul să trezească și să cultive pasiunea pentru lectură și respectul pentru carte.

Secția pentru copii este o ramură importantă în organismul Bibliotecii Publice Mihai Eminescu, iar bibliotecarii sunt îndrumătorii și intermediarii între copil și carte. Secția pentru copii pune la dispoziția copiilor următoarele servicii:

1. CodeLab — laborator de coding pentru copii, unde se folosesc tehnologiile informaționale în scopuri de învățare și dezvoltare. Cu ajutorul bibliotecarului și a tutorialelor, copiii vor învăța SBC-ul programării într-un mod accesibil, interactiv și, în același timp, își vor dezvolta gândirea logică, creativitatea, capacitatea de a rezolva probleme.

2. Sala de lectură — cu mobilier frumos și adecvat copiilor, într-o atmosferă relaxantă, permite consultarea revistelor, cărților, enciclopediilor, etc.

3. Ora Să Știm! — scopul proiectului este stimularea interesului copiilor pentru lectură și alte subiecte din domeniul ȘTIM (Știință, Tehnologie, Inginerie, Matematică). Se organizează ateliere amuzante de lectură și învățare prin experimentare, la care copiii descoperă plăcerea cunoașterii, învățând noțiuni elementare despre lucrurile și fenomenele din jurul lor. Copiii își formează

ză aici abilități de lectură în voce și de experimentare pe baza cărților ilustrate cu tematică STEM. Activitățile generează un interes deosebit față de comunicarea verbală și alte forme de comunicare.

4. Jucărioteca și Play Station Kids — două servicii unde la dispoziția copiilor sunt puse diverse jocuri de masă (Monopoly, 5 secunde, Dixit, Dooble, Puzzle, Twister, etc.) și jucării de pluș, mașinuțe, păpuși, etc. Aici copiii vin să se distreze după terminarea lecțiilor, să comunice cu prietenii, să învețe ceva nou prin joc.

5. Ora poveștilor — susține abilitățile, limbajul și capacitatea de ascultare și dezvoltare a vocabularului. Acest serviciu dezvoltă imaginația și creativitatea copiilor și încurajează dragostea lor pentru cărți și lectură. Părinții și bunicii care însoțesc copiii la acest serviciu au oportunitatea de a socializa cu copiii lor într-un mediu prietenos și interactiv. Povestea este utilizată ca mijloc pentru dezvoltarea multiculturală a preșcolarilor și școlarilor din clasele primare. Ora poveștilor constituie pentru copii primul lor pas pe ruta grădinița/școala, biblioteca, iar abilitățile de lectură deprinse în copilărie devin o pasiune pentru tot restul vieții. Ora poveștilor presupune promovarea cărții și a lecturii printre copii; formarea deprinderilor de lectură, răspândirea cunoștințelor și informației de ordin cultural; satisfacerea intereselor și cerințelor de informare, studiu și delectare ale utilizatorilor.

6. Aventurile lui Tabletklik — în cadrul acestui serviciu copiii însușesc deprinderi de lucru cu tableta și calculatorul: lucrul în Word, Paint, aplicații educative (matematica pentru copii, Duolingo — învățăm engleza, Învățăm alfabetul, Piano Kids, Învățăm culorile, Povești pe tabletă, etc.)

Secția pentru copii a Bibliotecii Publice Mihai Eminescu are următoarele priorități: să pună la dispoziția cititorilor colecția bibliotecii, să deprindă cititorii să cunoască biblioteca și cartea, să sprijine școala în procesul instructiv-educativ, să orienteze lectura copiilor în mod activ, să sprijine activitatea copiilor în afara programei de clasă, să contribuie la autocultivarea copiilor prin lectură calitativă și distractivă, etc.

Prin toate serviciile tradiționale sau noi pe care le oferă Secția pentru copii a Bibliotecii Publice Mihai Eminescu din Rezina se dorește revenirea tuturor copiilor la bibliotecă, la plăcerile lecturii și cu această ocazie,

Vă așteptăm la bibliotecă cu mare drag!

Clubul Femeilor Active — Împreună pentru o comunitate dezvoltată

În viața de zi cu zi se tot vorbește de o emancipare a femeii, de o eliminare a discriminării femeii, de o egalitate în drepturi între femeie și bărbat, dar realitatea e cu totul alta.

Vulnerabilitatea femeilor de la sat rămâne a fi actuală. Accesul la perfecționare, dezvoltare și alte posibilități de manifestare a femeilor din mediul rural este mai redus în raport cu mediul urban.

Conștientizăm că femeia este nucleul societății, ea influențează direct procesul de educare a tinerei generații și are un rol important în procesul dezvoltării umane și al întregii so-

cietăți. Atunci când femeia își crește standardele, ea schimbă lumea. Așa a început și povestea noastră a Clubului Femeilor Active, cu ideea Schimbă-te tu și schimbă lumea!

Clubul Femeilor Active a luat naștere în anul 2017, cu genericul „Împreună pentru o comunitate dezvoltată”.

Scopul acestui serviciu este dezvoltarea personală a femeilor din mediul rural și implicarea acestora în viața socială.

Impactul clubului femeilor active
Pe parcursul a 3 ani de activitate în clubul femeilor active s-au înscris 25 participante cu vârsta cuprinsă

între 18-53 ani. În urma instruirilor și participarea la diferite activități, evenimente cultural-educative, sociale și-au dezvoltat abilități, cunoștințe de comunicare, de implicare în viața comunitară și au contribuit la promovarea valorii și imaginii bibliotecii în comunitate. Biblioteca a devenit o instituție de succes datorită acestui serviciu prin implementarea proiectelor și atragerea de investiții. A crescut vizibil numărul de cititori în rândul utilizatorilor de vârstă 20-45 ani.

Femeile clubului și-au descoperit potențialul lor intelectual, decizional și capacitatea de a lucra în echipă. În prezent vin cu propuneri și realizează activități educative, culturale, de recreere. Ca exemplu: Clubul de lectură, Tabăra de vară, excursii, vizionari de filme, participarea la emisiuni și concursuri, la proiecte.

Implicarea femeilor în activități de informare, formare, mobilizare este cheia implementării cu succes a schimbărilor în comunitatea din care fac parte.

ABONAREA LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE” pentru anul 2021

poate fi făcută începând cu orice lună
la toate oficiile poștale

Indice abonare „Poșta Moldovei”: **PM32118**

Abonament pentru **o lună** — **25 lei**

Abonament pentru **6 luni** — **150 lei**

O carte despre adevărul istoric

(Recenzie la cartea „Lacrime Basarabiei” de Ion Domenico)

Cartea „Lacrime Basarabiei” (consecințele Pactului Molotov-Ribbentrop, raioanele de sud ale Basarabiei, autor-Ion DOMENCO), apărută recent la Editura Grafema Libris din Chișinău, vine cu noi completări la istoria tragicilor ani '40 ai secolului XX. Compartimentată în zece secțiuni, în care autorul descrie în ordine cronologică evenimentele tragice ce s-au întâmplat în ținut de la anexarea Basarabiei și până la reabilitarea celor care au suferit de pe urma atrocităților comise de către regimul totalitar-comunist de tip stalinist, cartea reprezintă o valoare incontestabilă.

În prefața cărții, Preasfințitul Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud, menționează: *„Dacă nu putem să ne răzbunăm, măcar să nu uităm! Și să păstrăm valorile vrednicilor înaintași, a celor care cu demnitate au luptat pentru libertatea neamului, a celor care și astăzi știu să rămână demni, credincioși în fața tuturor vicisitudinilor și a provocărilor la care a trebuit să facem față în noul context istoric...”*

În cartea sa, „Lacrime Basarabiei”, scriitorul Ion Domenico efectuează o prezentare a celor care au fost direct loviți de regimul stalinist: intelectualitatea, reprezentanții bisericii, primarii, profesorii, activiștii de partid din perioada interbelică, dar și țărani gospodari numiți de acel regim „culaci”. Merită o atenție deosebită lectura despre cele două valuri de deportări (din cele trei) ce s-au desfășurat în sudul Basarabiei, unde autorul vine cu noi mărturii ale celor deportați, redată într-un stil foarte artistic, de altfel, una din caracteristicile de seamă ale autorului.

Ion Domenico acordă o atenție deosebită anilor de război, prezentând istorioare adevărate despre cei care au luptat pe front, din nou efectuând completări în istoriografia de specialitate, asupra „destinelor schilodite” de Pactul Molotov-Ribbentrop: ne sunt prezentate amintiri despre cel de-al Doilea Război Mondial, despre întâlnirea de peste trei decenii a foștilor camarazi de arme. O altă situație destul de interesantă o reprezintă și faptul că autorul reușește să readucă eroii locali din al Doilea Război Mondial precum: Ion Focșa din satul Enichioi (r-nul Cantemir), unul din prizonierii de război din lagărele de concentrare Dachau și Auschwitz, Dumitru Parfeni (aceiași localitate), care a luptat cot la cot cu Ion Focșa, lângă lacul Balaton (Ungaria), Constantin Macaria, din satul Cociulia, Cantemir, care a scăpat ca prin minune de moarte datorită faptului că cel care trebuia să-l execute

era originar din localitatea de alături, Vișniovka, un fost colonist german, deportat la rândul său în toamna anului 1940. Un alt caz prezentat în cartea lui Ion Domenico e cel al lui Tudosie Manole, din comuna Cania (Cantemir) care după trei decenii s-a reîntâlnit cu un camarad de arme; Ion Gh. Tomiță din s. Cociulia, care a decedat în Gulagul din Ivdellag, unul din cele mai sumbre lagăre sovietice, din cauza foametei și a chinurilor. Impresionează și evenimentele ce au avut loc în localitățile din raioanele Cantemir, Leova, Cahul ș.a., dovadă a tragicelor file de istorie a acelei perioade, apreciate de către distinși istorici din republică, precum și din alte țări, pagini cu amintiri despre anii de groază petrecuți în Gulag, povestiri ale persoanelor represate și deportate în „siberii de gheață”, ce se conțin în monografii, broșuri, anale științifice ale experților în domeniu, la care se face trimitere.

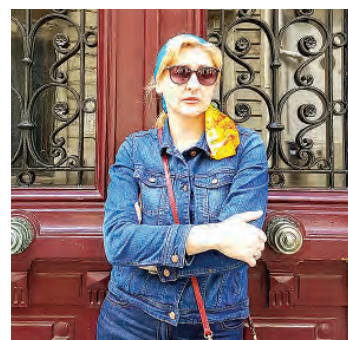
Autorul Ion Domenico, descrie în „Lacrime Basarabiei” și despre altfel de eroi, cei care s-a dorit a fi uitați cât mai repede, cei care au trecut prin calvarul deportărilor, adevărați eroi basarabeni care din gospodari în satele lor, au devenit peste noapte, dușmani ai poporului, duși în vagoane pentru vite, umiliți, înjosiți și transformați în sclavi ai regimului totalitar, dar care au avut puterea să reziste, să supraviețuiască muncii silnice, gerurilor insuportabile, chinurilor inumane, foametei și au avut putere și noroc să se întoarcă la baștină, unde au luat totul de la început.

În loc de postfață, autorul a inclus memorii, amintiri despre eroii neamului, care s-au jertfit pentru reîntregirea Țării, credință și libertate, povestiri ale colegilor de la Școală Pedagogică din Cahul (sediul actualei Universități de Stat „B. P. Hasdeu” -n.n.), unde Ion Domenico a făcut studii între anii 1970—1974, de la Universitatea de Stat din Chișinău, relatări de la lansări de carte ș.a.

Fiind bine documentată, „Lacrime Basarabiei” merită aprecierile de rigoare, dar și popularizarea ei în instituțiile de stat, în rândul profesorilor, a elevilor din raioanele Cantemir, Leova și Cahul, or, cunoscând această carte, ne vom cunoaște cel mai bine cine ne-au fost înaintașii, cine ne sunt eroii; vom avea un tablou veridic al istoriei, trecutului meleagului. Închei cu îndemnul de a lectura cartea, a afla consecințele sumbre ale odiosului pact Molotov-Ribbentrop, care a distrus, a schilodit destinele a sute de mii de cetățeni nevinovați, pașnici, creștini cu gândul la pace și libertate.

Telefonul pierdut (sau încrederea regăsită)

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN

Pe când părea ca tocmai se încheiase săptămâna cu bine, vineri, adolescența mea a venit de la școală fără telefon. L-a pierdut pe drum. Telefonul scumpușor primit cadou de la o rudă. Am sunat de câteva ori – nimic. Cu toate că nici deconectat nu era. Apoi s-a deconectat. "O fi rămas fără baterie", se dădeau cu părerea cei mai optimiști din familie. "Precis nu îi mai dăm de urmă. A fost deconectat în scopul ăsta", ziceau cei mai sceptici. Toată seara nu a mai răspuns. "Ce

obosit. Va reveni el pe parcursul zilei. Să nu îl sunam noi.

Scârba a trecut imediat în bucurie.

Am așteptat toată ziua. Nimic. Pe la șapte seara am început să sunăm. Nimic. "Poate nu l-a luat cu el și e plecat de acasă", ziceau cei mai optimiști. "S-o fi răzgândit, pentru că se aștepta să pomenim de vreo recompensă", ziceau scepticii din casă. "Măcar nu ne mai făcea iluzii deșarte", am conchis într-un final cu toții.

oameni răi", am conchis cu toții într-un final.

Dimineața a venit o prietenă la mine și am rugat-o să sune de pe numărul ei. Cine știe? A răspuns un tip adormit că da, el a găsit telefonul ieri, care era pe silențios și că s-a deconectat în scurt timp, probabil pentru că sunasem noi mereu iar el nu îl auzea. L-a adus acasă și la pus la încărcat. Aștepta să fie sunat. Dar acum nu poate ieși să ni-l dea că e

Bucuria a trecut repede în scârba.

Pe când resemnarea își arăta deja colții, iar natura umană fuse criticată pe toate fețele ei, sună telefonul meu, iar apelantul este "fică-mea". "Hello "mami" (cum era salvat numele meu în telefon), how are you?" îmi zice o voce veselă de bărbat, iar eu am crezut că sună în bătaie de joc, ținând cont de tot suspansul pe care credeam că îl joacă

intenționat cu noi. "Precis vrea bani, da nu știe cum să mi-o zică" m-am gândit. Omul s-a scuza că lucrează pe tura de noapte și că astăzi a dormit toată ziua. Abia acum s-a trezit și ne-a întrebat dacă putem veni să îl ridicăm, că el are de mers la servicii. Ne-a dictat codul poștal și a zis că ne așteaptă.

"Ce imaginație bogată și distorsionată avem!", au zis optimiștii din casă. "Stai să ne vedem cu el în mână!" au confirmat scepticii familiei. "Cum ne-am dezvățat să mai credem în oameni!", am concluzionat cu toții.

Scârba a trecut iar în bucurie.

Am mers noaptea pe străzile întunecate, pe lângă autostrăzi dubioase pentru a ajunge la locul cu pricina. Un tip tânăr cu alură sportivă, pielea măslinie și părul scurt creț a venit lângă bloc să ne dea telefonul. Fericirea din ochii fiicei mele l-au făcut, cred, să fie și mai mândru de fapta sa bună. S-a scuza că nu a putut suna mai repede – era obosit după lucru. S-a oferit de două ori să ne ducă cu mașina înapoi acasă, că e noapte și frig. L-am refuzat politicos, zicându-i că și așa a făcut un lucru mare pentru noi.

"You are from?" ne-a întrebat la plecare. "Moldova!" răspund eu ca de obicei. "Romania!" – zice fiică-mea după același obicei. "Și eu sunt pe jumătate israelian, pe jumătate irakian" zise băiatul. Vă înțeleg.

Nu știu ce anume a avut în vedere prin asta, dar noi am înțeles că oameni buni mai există. Și că de multe ori tragem concluzii pripite în privința ființelor umane.

Oare chiar atât de mult ne-am dezamăgit de oameni???

101 moduri

În care profesorii pot fi mai creativi

Creativitatea nu este întotdeauna ceva care se întâmplă pur și simplu. Este nevoie de multă muncă pentru a dezvolta abilitățile, pentru a crește și evolua creativitatea, chiar și pentru cei care sunt scufundați în domenii creative și dinamice.

Pentru profesorii din domeniul artei, cât și pentru cei cu profil obișnuit, poate fi și mai mult o provocare să inspire creativitatea elevilor sau să îți îmbrățișezi propria creativitate în timp ce încerci să jonglezi cu cerințele academice, testări, curricule și alte probleme în clasă. Poate fi dificil, dar cu siguranță nu este imposibil, iar realizarea acestuia poate ajuta la crearea unui mediu de clasă mai motivațional, mai interesant și mai educativ atât pentru dvs., cât și pentru elevii și studenții dvs.

Iată câteva sfaturi și moduri care te pot ajuta să devii creativ în clasă.

GĂSIREA INSPIRAȚIEI CREATIVE

Nu sunteți sigur de unde să începeți? Aceste sfaturi vă vor ajuta să stăpâniți elementele fundamentale și să faceți primul pas critic către o sală de clasă mai creativă.

1. FII DESCHIS PENTRU NOI IDEI.

Chiar și cei mai deschiși dintre noi rămân uneori blocați într-o rutină și nu pot vedea că există alte modalități potențial mai bune de a face lucrurile. Ieșiți din asta și încercați să fiți deschiși la idei noi, chiar dacă la început par ciudate.

2. GÂNDEȘTE ÎN AFARA CUTIEI.

Nu vă mai gândiți la clasa dvs. în termeni strict restrânși și fiți deschiși la idei care sunt în afara normei. S-ar putea să găsiți doar o idee creativă care să vă transforme unele lecții în experiențe frumoase.

3. GĂSEȘTE INSPIRAȚIA

O modalitate prin care creierul tău gândește creativ este să începi să înveți despre lucruri care te entuziasmează. Acest entuziasm tinde să creeze motivația creierului, iar creierul motivat este unul activ și creativ.

4. IEȘIȚI DIN ZONA DE CONFORT.

Este greu să te împingi din zona ta de confort, dar poate fi exact ceea ce ai nevoie pentru a deveni creativ. Lucrați cu noi grupuri de studenți, învățați subiecți noi sau încercați ceva cu care nu vă

simțiți confortabil. S-ar putea să funcționeze, s-ar putea să nu, dar nu veți ști niciodată dacă nu încercați.

5. GĂSEȘTE LOCURI INSPIRAȚIONALE.

Unii oameni norocoși ar putea găsi inspirație într-un dulap cu măști, dar alții dintre noi au nevoie de un loc care să ne împingă spre inspirație. Indiferent dacă este un parc, camera de zi sau chiar un loc în școală, îndreptați-vă acolo și scurgeți sucurile creative.

6. RELAXAȚI-VĂ

În timp ce unii oameni funcționează mai bine sub stres, majoritatea dintre noi consideră că este un ucigaș al creativității. Pentru a intra într-adevăr în contact cu partea creativă, relaxați-vă și nu forțați ideile să vină.

7. CĂUTĂ IDEI ÎN ORICE

Idei uimitoare pot veni de oriunde și oricând, așa că păstrați întotdeauna ochii, urechile și mintea deschise! De multe ori profesorii de la Colegiul de Arte se inspiră cu chipuri de la oamenii din stradă.

8. LUAȚI-VĂ UN HOBBY.

Renunțarea la predare în favoarea unui alt interes pentru câteva ore pe zi vă poate ajuta să vă întoarceți la muncă cu pasiune și interes reînnoite.

9. URMAȚI O PASIUNE.

Dedică timp sau combină hobby cu lucrul de bază, cu predarea cu elevii și studenții dștră.

10. MIȘCARE!

Creierul tău are nevoie de mult oxigen pentru a gândi, iar exercițiile fizice îl duc mai repede.

11. MEDITEAZĂ

Uneori trebuie doar să vă curățați mintea de toate ideile vechi care creează dezordine, eliberați locul pentru idei noi.

12. JOACĂ PENTRU PUTERILE TALE.

În timp ce vă provocați este minunat, poate fi obositor. Lucrați și cu forțele voastre în călătoria dvs. creativă și este mult mai puțin probabil să vă simțiți arși.

CAPITALIZARE PE SPARCĂ CREATIVĂ

Dacă aveți creativitate în pică, trebuie să începeți să faceți pași următori pentru a o folosi. Aici vă oferim câteva idei care vă pot ajuta.

13. STABILITEȚI TIMPUL PENTRU GÂNDIREA CREATIVĂ.

Este greu să fii creativ atunci când nu ai timp să faci chiar și atât de mult încât să te gândești să fii creativ. Fă-ți o prioritate să-ți rezervi câteva minute din zi pentru gândire liberă și să te asiguri că elevii tăi nu sunt atât de copleșiți de teme încât să nu aibă timp să fie creativi.

14. DEZVOLTAȚI IDEI CREATIVE, NU LE LĂSAȚI SĂ MOARĂ.

Nu este suficient doar să veniți cu o idee creativă; trebuie să urmezi. Fiți dispus să petreceți timpul hrănindu-vă ideile și dezvoltându-le în ceva util și util. Încurajați elevii să facă același lucru.

15. PURTAȚI UN CAIET.

Inspirația poate să apară oricând, așa că asigurați-vă că aveți o modalitate de a o înregistra atunci când o face, purtând cu voi un mic notebook.

16. TACEȚI CRITICUL INTERIOR.

Când vine vorba de creativitate, suntem adesea cei mai răi dușmani ai noștri. Lucrați din greu pentru a vă opri din a fi exagerat de critici și nebuni cu voi înșivă și lucrați prin idei fără judecată.

17. PĂSTREAZĂ-ȚI MINTE ASCUȚITĂ.

La fel ca mușchii tăi, creierul tău poate deveni slab dacă nu îl împingi.

Citiți, învățați și provocați-vă propria minte să o păstrați ascuțită. Nu numai că vei fi mai creativ, dar vei fi și un profesor mai bun pentru asta.

18. IUBEȘTE CEEA CE FACI.

Nimic nu te va face să te simți mai creativ și mai inspirat decât să iubești cu adevărat ceea ce faci. Dacă te simți stresat, amintește-ți cât de grozav este treaba ta. Este obligat să te ajute să te simți puțin mai creativ și mai inspirat.

19. IMAGINAȚI-VĂ CLASA CA O AFACERE.

Dacă ați fi director de artă sau manager de inovație, cum ați inspira angajații? Folosește aceleași tactici în clasa ta!

20. CELEBRAȚI EȘECURILE DE SUCCES.

Eșecul face parte din procesul creativ și uneori eșecurile pot fi de fapt mari succese dacă te învață ceva în acest proces.

21. NU COPIA

Este bine să folosești idei care provin de la alții, dar nu împrumuta: cumpără complet. Chiar și atunci când sunteți inspirat de stilul sau ideile altcuiva, faceți-le proprii îmbunătățindu-le, schimbându-le sau personalizându-le într-un fel.

22. SUSPENDĂ JUDECATA

Cele mai bune idei sună întotdeauna puțin nebune la început. Suspendați judecata până când aveți o imagine clară a ideii.

23. EXPLORAȚI TOATE POSIBILITĂȚILE.

Când credeți că anumite lucruri ca fiind imposibile, atunci vă limitați potențialul creativ. Explorați posibilitățile pe deplin, chiar dacă credeți că sunt o lovitură lungă.

24. ÎMBRĂȚIȘAȚI LUCRURILE CIU-DATE

Când vine vorba de creativitate, ciudățenia este de obicei un lucru bun. Făte că ești de acord. S-ar putea să vă conducă exact acolo unde doriți să mergeți.

ELEVI INSPIRATORI

Odată ce ești bun și inspirat creativ, ar trebui să-ți ajuți elevii să-și îmbrățișeze și partea creativă.

25. MODEL DE CREATIVITATE.

Doriți să vă ajutați elevii să fie mai creativi? Apoi arată-le cum se face! Fii un model de creativitate și vor urma cu siguranță.

26. ÎNCURAJEAZĂ MULTIPLE PUNCTE DE VEDERE.

Dacă există întotdeauna un bine și un rău definitiv în sala de clasă, atunci

nu va fi mult loc pentru gândirea creativă. Încurajați mai multe puncte de vedere și idei diferite, chiar dacă acestea nu se potrivesc întotdeauna cu ale voastre.

27. EVIDENȚIA DIVERSITĂȚII.

Dacă studenții dvs. provin dintr-o serie de medii culturale și etnice, atunci profitați de această diversitate și evidențiați idei și valori din fiecare dintre culturile lor. Nu este doar educațional, ci ajută să le arăți că există mai multe modalități de a face lucrurile.

28. AJUTĂ ELEVII SĂ VEDĂ PROPRII ABILITĂȚI.

Fiecare student are daruri și abilități diferite. Folosiți-le pentru a atrage elevii și pentru a-i ajuta să fie mai creativi în activitățile lor.

29. PREGĂTIȚI DE ÎNTREBARE.

Nu mergeți doar cu statu quo-ul! Fiți dispus să puneți la îndoială ipotezele comune și încurajați-vă elevii să aibă același tip de curiozitate.

30. ÎNCURAJEAZĂ REZOLVAREA PROBLEMEI CREATIVE.

De obicei, există mai multe modalități de a rezolva o problemă. Ajutați elevii să fie creativi în modul în care rezolvă probleme și oferiți-le oportunități de a lucra la proiecte care construiesc aceste abilități.

31. CITIȚI ȘI ÎNCURAJAȚI ELEVII SĂ FACĂ ACEEAȘI

Cărțile sunt locuri excelente pentru a găsi inspirație, informații și idei creative. Demonstrați importanța lecturii (cărți, reviste, ziare sau chiar benzi desenate) pentru copii.

32. PUNE ÎNTREBĂRI DESCHISE.

Pe cât de simplu este, a pune întrebări elevilor poate fi un instrument uimitor în a-i determina să gândească creativ. Asigurați-vă că întrebările sunt suficient de deschise pentru a le permite să vină cu propriile răspunsuri și să nu se simtă legați de așteptările dvs.

33. GĂSEȘTE SIGNIFICAT PERSONAL.

Ajutarea elevilor să-și conecteze ideile la propriile experiențe și emoții poate face ca proiectele să capete un sens mai profund și poate încuraja doar un alt nivel de creativitate.

34. LĂSAȚI ELEVII SĂ-ȘI ARATE MUNCA.

Elevilor de orice vârstă le place să-și arate munca, fie în clasă, fie pe hol. Oferiți elevilor oportunitatea de a le arăta ce pot face colegilor lor.

35. FII SPONTAN.

Ieși din rutina de predare și fii spontan. Elevii vor fi obligați să gândească și

să răspundă în moduri noi, extinzându-și mintea în acest proces.

36. CEREȚI RĂSPUNSURI ELEVILOR.

Nu le oferiți elevilor răspunsurile, rugați-i să vină singuri cu ele.

37. MUNCAȚI ÎMPREUNĂ CA CLASĂ.

Uneori, lucrul împreună este cel mai bun mod de a veni cu o soluție creativă la o problemă.

38. EVIDENȚIAZĂ LUCRAREA EXEMPLARĂ A ELEVILOR.

Când elevii fac o treabă bună, asigurați-vă că știu cât de impresionat sunteți. Acest lucru le va oferi motivație pentru a ține pasul cu marea muncă.

39. FĂ-ȚI LUCRURILE AMUZANTE.

Activitățile distractive îi fac pe elevi să râdă, să se simtă relaxați și, cel mai important, să se distreze.

CLASA CREATIVĂ

Aici împărtășim câteva sfaturi pentru crearea unui mediu de clasă care să îmbrățișeze creativitatea.

40. EVALUAȚI CREATIV.

Testele cu alegere multiplă sunt ușor de notat, dar nu există prea mult loc pentru gândirea creativă pe ele. Răspunsurile sunt fie greșite, fie corecte. Pentru a stimula gândirea creativă în clasă, arătați-le elevilor că o prețuiți prin crearea de sarcini și teste care o utilizează.

41. RECOMPUNDEȚI IDEILE ȘI PROIECTELE CREATIVE.

Pune-ți banii acolo unde îți este gura când vine vorba de creativitate în clasă, recompensând și laudând elevii care gândesc creativ, chiar dacă nu îți plac sau nu ești de acord cu ideile lor.

42. ÎNCURAJEAZĂ RISCURILE SENSIBILE.

Mulți copii se tem atât de mult de eșec încât nu sunt dispuși să își asume riscuri în abordarea învățării lucrurilor noi. Ajutați la calmarea acelei frici încurajând asumarea inteligentă a riscurilor, care îi poate ajuta pe elevi să facă noi descoperiri, să gândească în afara casei lor și să crească ca indivizi.

43. PERMITE GREȘELI

Nu orice idee creativă va avea succes, dar asta nu înseamnă că nu a fost utilă sau valoroasă. De fapt, unele greșeli timpurii au servit ca bază pentru unele lucruri destul de grozave ulterior. Analizați și rezolvați greșelile în loc să le tratați ca eșecuri.

44. CREAȚI UN MEDIU STIMULANT.

Deși puteți fi creativ oriunde, este mult mai ușor să faceți acest lucru atunci când vă aflați într-un mediu stimulant.

Atât dvs., cât și elevii dvs. puteți beneficia de o sală de clasă bine decorată, distractivă și atrăgătoare.

45. GRATIFICARE ÎNTÂRZIERE.

Cele mai bune proiecte creative nu vin cu recompense instantanee. Ajutați-vă elevii să învețe acest lucru și să-i învețe valoarea disciplinei și a muncii grele întârziând recompensele muncii lor creative și subliniind obiectivele pe termen lung.

46. AJUTĂ STUDENȚII LA IDENTIFICAREA ȘI PLANIFICAREA OBSTACULELOR.

Nimic care merită făcut nu este niciodată ușor și elevii vor întâlni fără îndoială obstacole în timpul activității lor creative. Ajutați-i să le vadă ca pe niște oportunități, nu ca obstacole, creând împreună planuri de acțiune și soluții alternative.

47. SURPRINDEȚI (ȘI STUDENȚII).

Nu există nimic care să creeze o atmosferă creativă ca o mică spontaneitate. Ocazional, faceți ceva fără caracter. Îți va ține elevii pe picioare și te va împiedica să cazi într-o rutină.

48. INCORPORAȚI ARTELE.

Subiectele cele mai creative în mod tradițional sunt în artă, dar acestea pot fi încorporate în aproape orice lecție, indiferent dacă este matematică, știință sau istorie. Găsiți modalități de a aduce muzică, desen, scriere creativă și alte arte într-o gamă mai largă de lecții din clasa dvs.

49. AJUTĂ STUDENȚII SĂ ÎȘI ÎNSCOPIE SCOPURILE.

Nu este suficient să fii creativ. Ajutați elevii să își stabilească și să lucreze pentru a-și atinge propriile obiective educaționale în proiectele și sarcinile pe care le faceți în clasa dvs.

50. ÎMBRĂȚI CREATIVITATEA ÎN TOATE SUBIECTELE.

De ce arta ar trebui să se distreze? Aduceți aspecte ale creativității în toate disciplinele dvs., inclusiv matematică și știință.

51. AMESTECĂ LUCRURI

Încurajați creativitatea în predare amestecând lucrurile din când în când. Schimbați modul în care vă sunt prezentate lecțiile, evaluați elevii în diferite moduri sau dați-le provocări noi și neașteptate.

52. OFERIȚI Feedback.

Oferirea de feedback cu privire la munca elevilor îi poate ajuta să își rafineze și să înțeleagă mai bine ideile.

53. EVITAȚI DEMONSTRAREA UNUI DREPT.

Gândirea creativă este rezultatul gândirii în afara modului obișnuit de a face lucrurile. Nu prezentați o modalitate corectă de a face lucrurile în față, cereți elevilor să rezolve singuri problema.

54. NU ÎNCURAJEAZĂ COPII SĂ SE CONFORMEZE ORABE (ȘI NU O FACEȚI).

Nu poți avea gânditori independenți fără o mică rebeliune. Încurajați-vă elevii să se întrebe de ce lucrurile sunt într-un anumit mod și să vorbească atunci când nu cred că lucrurile sunt corecte.

55. DĂ LIBERTATE, DAR NU PEA MULTĂ

Creativitatea necesită o anumită libertate, dar nu libertate nelimitată. Acordați elevilor o atenție, astfel încât să aibă un scop spre care să lucreze.

56. ÎNCURAJEAZĂ AUTONOMIA.

Dacă pur și simplu le oferiți elevilor răspunsurile la toate întrebările dificile, aceștia nu vor fi motivați să vină cu soluții pe cont propriu. Încurajați-i să lucreze singuri și cereți ajutor numai dacă se blochează cu adevărat.

57. ÎNVĂȚARE DE GRUP

În timp ce lucrează pe cont propriu poate fi extraordinar, studenții pot câștiga mult și creativ din lucrul împreună. Ajutați-i să învețe să lucreze în grupuri productive și de susținere.

58. IMPLICAȚI ELEVII ÎN ELABORAREA REGULILOR.

Regulile din clasa dvs. vor avea mult mai mult sens și vor fi mai respectate de către elevi dacă joacă un rol în stabilirea liniilor directe pentru clasă, în mod rezonabil, desigur.

59. DECORAȚI-VĂ CLASA.

Buletinele informative, afișajele, plantele, afișele și alte materiale cool pot transforma un spațiu cu tambur într-unul care îi face pe studenți să gândească și să fie creativi.

60. IMPLICAȚI PĂRINȚII.

Creativitatea nu trebuie să se oprească atunci când elevii părăsesc clasa. Implicați părinții în proiecte și încurajați-i să ia un rol activ în procesul de învățare.

61. MODERATE AMBELE RECOMPENSE ȘI CRITICI.

Prea multe laude pot fi la fel de rele ca și prea multe critici. Moderați-i pe amândoi pentru a ajuta elevii să își maximizeze creativitatea.

62. FOLOSIȚI RESURSELE ȘCOLII.

Indiferent de resursele pe care școala ta le oferă, folosește-le. Bibliotecile, laboratoarele de calculatoare și chiar grădinile școlare pot fi locuri de inspirație și educaționale pentru cursanți.

63. CREAȚI UN SIMȚ AL MINUNII.

Unul dintre cele mai bune lucruri pe care le puteți face pentru a stimula atât învățarea, cât și creativitatea este de a înflăcăra un sentiment de mirare elevilor. Îi va face să învețe mult după ce au părăsit cursul.

ACTIVITĂȚI CREATIVE

Aceste sfaturi oferă câteva modalități distractive și interesante de a explora lecțiile în mod creativ în clasă.

64. BRAINSTORM.

Fie că lucrați la el singur sau alături de alții, brainstorming-ul poate fi o modalitate excelentă de a face să curgă sursele creative. Lasă-ți mintea să cutreiere și nu te aștepta ca fiecare idee să fie câștigătoare.

65. UTILIZAȚI TEHNOLOGIA.

Tehnologia este un instrument uimitor pentru stimularea creativității. Poate fi folosit pentru a găsi idei, a face brainstorming și chiar a crea produse finale. Posibilitățile sunt nelimitate, așa că nu le luați în calcul atunci când lucrați la creativitate.

66. OBȚINEȚI IPOTETIC.

Crearea unor situații ipotetice este o modalitate de a deveni creativ. Când luați în considerare ceea ce s-ar putea întâmpla, soluțiile potențiale și reacțiile probabile, puteți deschide noi căi de gândire.

67. IEȘIȚI DIN CLASĂ.

Cele mai bune lecții au loc uneori în afara clasei. Excursii interesante sau chiar doar o plimbare în afara școlii îi pot ajuta pe elevi să învețe lucruri într-un mod nou și incitant.

68. UTILIZAȚI PUZZLE ȘI JOCURI.

Când elevii se distrează, uită adesea că învață. Puzzle-urile și jocurile îi pot provoca să gândească creativ, dar oferă și divertisment care îi va face mai motivați să continue să învețe și să lucreze.

69. FOLOSIȚI MIND-MAPS.

Hărțile mentale pot ajuta elevii să folosească o idee centrală și să se extindă creativ asupra ei.

70. JOC DE ROL.

A fi capabil să gândești cum ar gândi sau ar reacționa o altă persoană este o modalitate excelentă de a face mintea să funcționeze și să fii creativă.

71. CONSTRUIȚI UN STORYBOARD.

Storyboarding cere elevilor să-și folosească imaginația pentru a spune o poveste în imagini, o formă de comunicare pe care este posibil să nu o folosească în fiecare zi.

72. GÂNDIȚI-VĂ DIN NOU LA EȘECURI.

Uneori, o idee care nu s-a dezlănțuit poate fi cel mai bun loc pentru a începe de la capăt. Ajutați-i pe elevi să revină la ideile eșuate și să descopere modalități de reorganizare și reutilizare a ceea ce au deja.

73. ÎNCURAJEAZĂ ÎNVĂȚAREA ÎN AFARA SALEI.

Elevii nu trebuie să înceteze să învețe odată ce părăsesc sala de clasă. Încurajați-i să se îndrepte spre bibliotecă, să-și urmărească interesele și să continue să învețe.

74. FLIP IT ȘI INVERSĂ-L.

Întoarcerea unei situații poate fi o modalitate interesantă de a ține elevii pe picioare. Le va arăta mai multe puncte de vedere și va necesita o gândire creativă.

75. CONECTAȚI IDEILE.

Tot ceea ce învață elevii dvs. este conectat într-un fel. Ajutați-i să facă legături între subiecți și să găsească legături creative în cunoștințele lor.

76. LĂSAȚI COPII SA CONSTRUIAS-CĂ ȘI SĂ INOVEZE

Ce este mai creativ decât să inven- tezi? Lăsați elevii să pună mâna pe mate- riale și rugați-i să vină cu o soluție crea- tivă la o problemă pe care o puneți.

77. GÂNDIȚI LITERATURA.

Clasicii sunt minunați, dar uneori le este greu să se raporteze elevilor. Vino cu noi modalități de abordare a acestora prin imagini, modernizări sau alte idei interesante.

78. CEREȚI ELEVILOR SĂ REZOLVE PROBLEME DIN LUMEA REALĂ.

O mulțime de lucruri pe care elevii le învață în școală li se par inutile, ceea ce le poate afecta interesul. Combateți această problemă cerându-le să folo- sească ceea ce știu pentru a rezolva pro- blemele din lumea reală.

79. SPUNEȚI POVEȘTI

Totul devine mai interesant atunci când i se atașează o poveste. Chiar și matematica poate fi legată de o poveste dacă devii creativ.

80. IMPLICAȚI TOATE SENSURILE.

Învățarea poate fi o experiență multi- senzorială atunci când îmbrățișezi totul, de la atingere, la gust, la miros în lecțiile tale.

81. DU-TE AFARĂ.

Descompuneți monotonia zilei șco- lare ieșind afară și bucurându-vă de na- tură. Schimbă anturajul cu un element (creangă, frunze, brad, luminițe etc.)

82. CREEAZĂ LECȚII INTERACTIVE.

Este greu pentru studenți să se plic- tisească atunci când participă activ la o prelegere. Activitățile practice care oferă

o mulțime de feedback pot fi o modali- tate excelentă de a inspira.

83. AFIȘAȚI COPII URMĂTORII PASI.

Ajută-i pe elevi să-și urmeze efec- tiv ideile creative, arătându-le cum să le transforme în produse cu care pot fi mândri.

84. FOLOSIȚI PINTEREST.

Pinterest este un loc minunat pentru a colecta idei pentru clasă și pentru a vă conecta cu alți profesori. Cu milioane de pini acolo, sunteți sigur că veți găsi ceva care inspiră o scânteie creativă.

85. VORBIȚI CU ALȚI PROFESORI.

Împărtășirea ideilor și lucrul împre- ună vă pot ajuta să vă simțiți mai creativi și mai motivați în tot ceea ce faceți la lo- cul de muncă.

86. LUCRAȚI CU ALȚII.

Două minți sunt mai bune decât una când vine vorba de rezolvarea probleme- lor sau de a veni cu soluții creative. Soli- citați ajutorul altor profesori, prieteni și gânditori adânci pentru a vă îmbunătăți producția creativă.

87. ÎMPĂRȚĂȚI-ȚI SPIRITUL CREA- TIV.

Ajută-i pe ceilalți din jurul tău să-și găsească propriul impuls creativ interio- r, împărtășind idei și entuziasm colegi- lor tăi.

88. ALATURA-TE CONVERSATIEI.

Accesați Twitter, săli de chat, foru- muri și alte resurse online pentru a vă implica în conversații excelente despre creativitate în clasă. Puteți învăța și îm- părtăși propriile experiențe.

89. ÎMPĂRȚIȚI-VĂ PROPREA LU- CRU.

Arătați-le elevilor că apreciați creati- vitatea împărtășind propriile lucrări cre- ative, fie că sunt poezii, cântece, picturi sau orice altceva vă place.

90. ÎNCEPE CLUBURILE ȘI GRU- PUL.

Dacă nu aveți suficient timp în clasă pentru a vă concentra pe subiecte care vă pasionează, de ce să nu începeți un club sau un grup după școală? Te va aju- ta să împărtășești ceea ce știi și să înveți de la alții.

91. TEHNICI DE CERCETARE PEN- TRU GÂNDIREA CREATIVĂ.

Există o gamă largă de tehnici care vă pot ajuta să vă atingeți mai bine mintea creativă. Faceți o mică cercetare pentru a afla mai multe despre câteva și experi- mentați pentru a vedea ce funcționează cel mai bine pentru dvs.

92. FOLOSIȚI INTERNETUL

Un loc minunat pentru a începe brainstorming-ul este Internetul. Există

mii de planuri de lecții, videoclipuri și proiecte prin care puteți căuta inspirație.

93. ÎNȚELEGI PROCESUL.

Creativitatea nu este doar despre produs. De fapt, creativitatea se referă mai mult la proces decât la orice altceva. Lucrați pentru a înțelege procesul crea- tiv și ceea ce aveți nevoie pentru a vă simți productivi.

94. ÎNCERCAȚI LUCRURI NOI REGU- LAR.

Dați un impuls creativității dvs. și în- vățați ceva nou în acest proces încercând ceva nou, doar pentru că. Vă va ține pe degetele de la picioare și vă va menține creierul ascuțit.

95. CITIȚI CĂRȚI PRIVIND CREATI- VITATEA.

Există multe de învățat despre creati- vitate și un loc minunat pentru a începe este în cărțile despre acest subiect. Există o serie de citiri extraordinare acolo, așa că alegeți una și începeți să învățați.

96. ÎMBRĂȚIAȚI INTERESELE ELEVILOR.

Când vă interesați de elevii dvs., este mai probabil să rămână interesat de școală. Ajutați-i să învețe și să exploreze propriile interese și să le transforme în experiențe valoroase de învățare și cre- ativitate.

97. AFLAȚI DESPRE METODELE CREATIVE.

Există o gamă largă de metode pe care profesorii le pot folosi pentru a ajuta ele- vii (sau ei înșiși) să se simtă mai creativi. Aflați despre ele cât mai mult posibil. S-ar putea să găsiți ceva care funcționează.

98. VIZIONEAZĂ VIDEO CARE IN- SPIRĂ

Există numeroase videoclipuri care vă pot inspira să fiți mai artistic, creativ și mai îndrăzneț cu lecțiile și predarea dvs. Dacă nu ați făcut-o, consultați TED pentru câteva videoclipuri educaționale de ultimă generație.

99. GĂSEȘTE UN MENTOR.

Chiar și profesorii experimentați au nevoie de ajutor din când în când pen- tru a evita epuizarea și a rămâne creativi. Găsiți un mentor care vă poate ajuta să vă îndepliniți mai bine obiectivele pro- fesionale.

100. STUDIAZĂ CREIERUL

Dacă doriți să înțelegeți cu adevărat creativitatea și învățarea, aflați mai mul- te despre organul responsabil pentru ambele: creierul.

101. ASCULTĂ.

Elevii, colegii, prietenii și familia dvs. pot fi locuri excelente pentru a căuta in- spirație, îndrumare și ajutor în clasă.

Autenticitatea ca formă de supraviețuire culturală

Pavel Popa: Veta Ghimpu Munteanu născută într-un sat micuț, „fără perspectivă“, așa fiind etichetată în documentele timpului, a reușit prin realizările sale profesionale să-l facă cunoscut întregii republici, devenind Cetățean de onoare al satului și al comunei.

P. Popa: Cum a fost copilăria micuței Veta?

V. Gh. M.: Să știi că am avut o copilărie frumoasă. M-am născut cu toată lunca Prutului în față și cu toate minunile ei — sălcii, păpuriș, cocostârci și lișițe. Eram un copil neastâmpărat, cu multă fantezie, dar în același timp foarte corect și responsabil. În copilărie practic nu am avut jucării. Îmi doream nespuse de mult o păpușă pe care așa și nu am mai avut-o. De aceea experimentele mele de cusătoreasă le implementam pe tot felul de iepurași din cauciuc, cărora le tăiam urechile ca să le pot pune broboadă pe cap. Tot pe acești iepurași îi înmormântam în grădină, după ce le pregăteam sicriu. Astăzi s-ar părea un joc macabru, dar atunci în copilăria mea, petrecerea defuncțiilor pe ultimul drum făcea parte neapărat din viața noastră. Eram crescuți cu toate bucuriile și necazurile satului. Poate de aceea copiii din sat cresc mai căliți, mai pregătiți pentru viață. Munca fizică făcea parte obligatoriu din preocupările noastre și aceasta ne responsabiliza foarte mult. Cunoșteam prețul lucrurilor, al hăinuțelor pe care le aveam foarte puține. Știam că trebuie să avem grijă de cei mici.

Copilăria dusă în lipsuri, care pe atunci era o realitate, m-a făcut să prețuiesc cu adevărat munca și efortul părinților de a ne susține la studii și de a fi mulțumitoare destinului pentru șansele care mi s-au dat apoi.

P. Popa: Ca orice domnișoară ai cunoscut sentimentul dragoste. Care e poziția ta față de acest sentiment?

V. Gh. M.: Dragostea pentru mine întotdeauna a avut un sens suprem. Am avut o atitudine selectă

Mama Virginia, tata Mihail, bunica Ileana cu Veta pe brațe și mătușa Olga

Bunica Ileana Negru și nepoții Maricica, Veta, Ionică și Catiușa Munteanu, și Maricica Nour

și serioasă când a fost vorba despre dragoste. Am fost întotdeauna foarte prudentă cu bărbaii. Nu legam prietenii oricum. Eram foarte severă și uneori nemiloasă cu ei. De aceea, poate, în viața mea m-am întâlnit doar cu doi bărbai — dragoste la nivel platonice, al treilea fiind soțul meu. Dragostea din adolescență, deși mi-a rămas cu un gust amar, e întruchiparea inocenței și a naivității, cea din tinerețe e cu o altă încălțură. Atunci mi-au fost dedicate primele versuri, am cunoscut primele zboruri. Eram ridicată pe pedestal ca apoi să fiu zdrobită de acolo, de la înălțime. Am cunoscut zborul, dar și marea dezamăgire. Apoi a venit el ca un vulcan în viața mea și a măturat tot ce a fost până la. După ce au trecut vârtejurile, s-au așezat lucrurile și viața a început a prinde un contur aparte, un sens și drag de a o trăi frumos și consistent.

P. Popa: Ați fost un cuplu admirat de toată lumea pe la evenimentele

mondene. El — matur și inteligent, tu — tânără, frumoasă și ambițioasă. Cum a fost chiar de la începuturi? Ușor? Ce au zis părinții?

V. Gh. M.: N-ași fi fost ambițioasă, dacă nu ași fi simțit susținerea lui Simion. Dar începuturile căsniciei noastre, trebuie să recunosc, nu au

fost ușoare. Părinții noștri și dintr-o parte și din alta nu au fost încântați de alegerile noastre, dar și în societate era multă vorbărie. Slavă Domnului, că pe atunci nu era în modă presa galbenă. La toate acestea Simion mi-a spus: „Hai, să ne apărăm unul pe altul de ai mei și de ai tăi, de gurile rele din târg și să ne căutăm de viață”. Era un înțelept și asta m-a făcut să rezist multor încercări. Însă să trec bariera de la student la soție a fost cam greu. Deși eram căsătoriti, timp de trei luni îmi numeam soțul Simion Feodorovici, așa cum se spunea pe atunci, spre amuzamentul celor din jur. Apoi vreo doi ani eu nici nu am deschis gura în companiile în care mă ducea Simion. Eram surprinsă să văd și să stau la o masă cu atâtea personalități la un loc — Grigore Grigoriu, Emil Loteanu, Mihai Dolgan, frații Teodorovici etc.

P. Popa: Cum s-ar numi alea trei cărămizi de la baza căsniciei voastre?

V. Gh. M.: La baza unei căsnicii e nevoie de mult mai multe cărămizi. Pereții de bază sunt, totuși, dragostea, încrederea reciprocă, compasiunea unuia pentru celălalt și înțelegerea.

P. Popa: Sunt sigur că ai fost o soție bună.

V. Gh. M.: Dacă am fost o soție bună pot răspunde doar cu cuvintele lui Simion — „Toată viața am mers spre tine”. Înainte de a pleca din viață a insistat foarte mult să-mi dăruiască o brățară din aur, apoi mi-a dat

Cuplul Veta și Simion Ghimpu

o foiță pe care erau scrise cuvintele pe care le vroia gravate pe verso. El nu era în stare să o facă. Păstrez cu sfințenie acea brățară pe care scrie: „Celei fără asemănare — Veta. De la soțul Simion“. O voi transmite pe linie maternă de la fiică, nepoată, strănepoată și așa mai departe. În comportamentul meu față de soț aveam principii profund creștinești. Știam că soțul e o dată și pentru totdeauna. Că trebuie să-i port respect și dragoste, să-i fiu alături și la bine și la greu. Că nu trebuie să-l dezamăgesc. Pe parcursul anilor de căsnicie am mai însușit un lucru: dacă vrei să fii dusă pe brațe, la rândul-ți învață-te să duci în spate.

Azi îmi dau seama că am fost uneori prea severă, prea neînduplecată când era vorba de principii, câte odată chiar neînțelegătoare sau necruțătoare, dar credincioasă și fidelă soțului.

P. Popa: Cât de mult a contat susținerea soțului? Nu era gelos pe activitățile tale profesionale?

V. Gh. M.: Dimpotrivă. Datorită lui Simion și cu ajutorul lui am venit la Radio în Redacția muzică, unde, iată lucrez de peste 40 de ani. Tot Simion a mers la Andrei Tamazlăcaru și i-a spus că pot cânta, rugându-l să mă asculte. Se bucura ca un copil de orice succes al meu.

Eu am avut mare noroc de soțul meu care era o personalitate aparte. Un om cult, inteligent, cu vorbire corectă, citit și versat în orice materie. Lângă el mereu tindeam să învăț, să mă perfecționez și să cunosc. Fiind cu 16 ani mai mare, m-a adus în mediul lui, în generația lui, în același timp nedesprinzându-mă de generația mea. Am avut norocul să merg paralel cu aceste generații și să încerc să iau ce-i mai bun de la ele. În mod special amintirile și crâmpiele din viața somităților întâlnite, pe care apoi le-am expus în publicații, emisiuni radio, la TV și în cărți.

P. Popa: Cum a fost când a-ți aflat că e grav bolnav?

V. Gh. M.: Niciodată nu l-am lăsat pe Simion în suferință. Atunci când i-a fost pus verdictul mi-am dat seama cu adevărat ce Om și bărbat

Veta Munteanu în anii studenției

pierd. Parcă era ceva firesc să merg în viață alături de el, de bucuriile și necazurile lui, de realizările și împlinirile noastre. Se părea că va fi mereu așa, că e firesc să-mi dedice poezii și să-mi declare dragoste. Dar, iată că vine o zi și unul din cei doi se desprinde. Și atunci universul tău se răstoarnă.

După plecarea lui Simion, într-o seară am început să-i răsfoiesc carnetele în care își scria poeziile și am găsit atâtea versuri pe care mi le dedicase. Citeam și plângeam, în timpul acesta m-a telefonat o bună prietenă de familie, o mare artistă de

a noastră și m-a întrebat de ce plâng. Eu am început să-i citesc din versurile găsite. La un moment dat aud că plânge și ea și am întrebat-o de ce. „Mie nimeni nu mi-a dedicat nicio dată versuri“, mi-a răspuns. Și atunci mi-am dat seama cât de răsfățată de soartă am fost.

P. Popa: Cât merit și cât gram de noroc crezi că a fost în tot ceea ce ți s-a întâmplat, dragă Veta, atât în plan personal cât și profesional?

V. Gh. M.: În tot ce fac depun foarte multă, multă muncă și dedare totală, uneori chiar sacrificii, dar există și elementul norocului. No-

foto Angela Gutu

roc a fost să fiu anume eu aleasa lui Simion Ghimpu, deși au fost atâtea pretendente destoinice. Noroc a fost să mă încadrez atât de bine în Redacția muzică Radio, să fiu un membru activ al Ansamblului etnofolcloric „Tălăncuța”.

P. Popa: Care sunt concluziile pe care le-ai tras după anumite experiențe din viața ta?

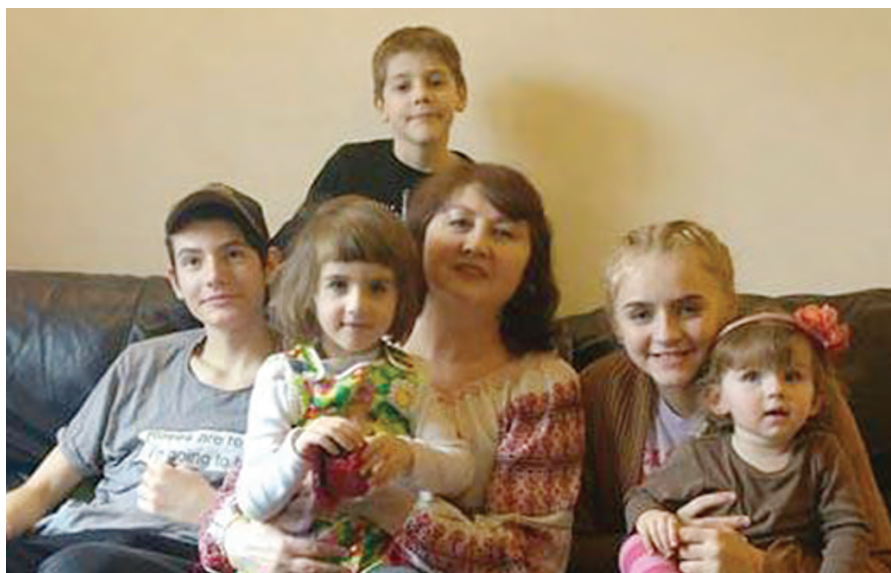
V. Gh. M.: Cu trecerea anilor tot mai mult și mai mult îmi dau seama că venirea fiecărui om pe pământ nu este întâmplătoare. E cu o anumită misiune. De ce, oare, doar mie mi-a dat șansa Dumnezeu de trei ori de a rămâne în viață? Aveam 2 anișori când mai n-am fost devorată de un animal domestic. M-a salvat tata care m-a scos din gura animalului. Apoi la șase ani am avut o altă cumpănă — am fost otrăvită. Medicii abia m-au salvat, deși până pe la vreo 15 ani m-am chinuit prin spitale. Acum știu de ce am rămas în viață — trebuia, probabil să fiu eu cea care să descopere informații uitate și ascunse despre părinți, bune, străbune, sat și despre consăteni, atunci când adunam materialele pentru cartea „Paicu — un sat din lunca Prutului de jos”. Nu cred că mai făcea vreodată altcineva acest lucru pentru satul meu. Mai trebuia să rămân în viață pentru ca să-i ajut și să le susțin pe

surorile mele, pe fratele meu. Părinții îmi încredințau lucruri ce le poți încredința doar maturilor, iar eu încercam să le îndreptățesc încrederea. Și după, la 35 de ani, în urma unei complicate operații oncologice, trebuia să rămân în viață ca să-l susțin pe soțul meu Simion, să-mi ridic și educ copii, să-mi cânt cântecele și să-mi scriu cărțile.

Astăzi sunt împăcată că am făcut cât am putut pentru satul meu. În primul rând cartea, unde am imortalizat consătenii mei, cei deportați, căzuți în război, care au trecut prin foamete și nevoi, dar și cei rămași la baștină ce au constituit

satul de astăzi. Apoi am inițiat ideea construcției unei biserici în sat. Nu avusem niciodată biserică, deși satul e atestat de la 1733. Chiar dacă am suferit înfrângeri, chiar dacă din casa părintească așa și nu s-a mai ridicat o biserică, cel puțin, în alt loc, totuși s-a pornit o bisericuță.

Dar dacă e să privesc retroactiv la viață — Doamne, cât de scurtă e și cum se poate opri brusc într-o zi! În ultimii ani, tot mai mult și mai mult mă lovesc de durerea dispariției persoanelor dragi și de fiecare dată se rup bucăți esențiale din sufletul meu. Iar plecarea cumnatului, colegului și prietenului meu Alexei Revenco m-a

Veta cu nepoții Mihai, Alexandru, Catinca, Ruxanda și Mara

dărâmat...simt că mă împrăținez, iar sfârșitul de parcă ar sta pitit ca o hienă undeva în tufe.

P. Popa: De unde dragostea pentru folclor și portul popular?

V. Gh. M.: De la cântecul popular care e în genele, în sângele meu. Venind la „Tălăncuța” am îmbrăcat și costumul popular căruia i-am studiat istoria și l-am îndrăgit într-atât încât sunt în stare, dacă s-ar putea, să-l îmbrac zilnic. Poate de aceea azi mă pot lăuda cu o colecție de 50 de ii, peste 100 de legători de cap, catrințe, poale. Dar mă pasionează tot ce ține de meșteșugurile populare. Am multe prosoape țesute în condiții de casă, fețe de masă, meleuri, broderii, păretare și covoare vechi țesute de bunica, străbunica, mama și rude.

P. Popa: Jurnalist radio, cântăreață de folclor, mai nou, și autoare de cărți cu caracter antologic. O nouă pasiune?

V. Gh. M.: Da, de vreo 10 ani mi s-au deschis niște porți foarte importante în ale scrisului.

Deși sunt foarte pricepută în ale lucrului manual, de a croi, de a coase, a împleti și croșeta, la un moment dat m-am oprit că îmi lua foarte mult timp iar eu aveam de făcut lucruri mai importante. Eu nu pot să spun exact ce mi-a servit drept imbold pentru această muncă, dar sunt atât de fericită că m-a găsit această pasiune. Am început-o cu monografia despre satul Paicu, lucrând la ea aproape 9 ani (5 dintre care în arhi-

Veta Munteanu cu surorile Maricica, Catiușa, Viorica, Tamara, și fratele Ionică (de la stânga la dreapta)

ve) și m-am „îmbolnăvit” de această muncă. Apoi, fără să programez s-au pornit una după alta; antologia „Destin între destine”- Simion Ghimpu; „Tălăncuța în cronici și imagini” despre Ansamblul „Tălăncuța”; am adunat poeziile și cântecele pe versurile lui Simion pentru cartea „Mă strigă cuvintele”, apoi a urmat antologia „Sufletul viorii” despre Nicolae Botgros și antologia „Melancolia dorului etern” dedicată vieții și activității lui Petre Teodorovici.

Toate acestea antologii au venit ca un îndemn de undeva. Eu nu știu ce va mai urma, dar cu siguranță vor mai urma și alte cărți. Public, practic lunar, câte un portret de creație al interpreților autohtoni atât de muzică ușoară cât și populară.

P. Popa: Care este motivația de bază a activității tale?

V. Gh. M.: Într-o lume plină de kitsch-uri doar autenticitatea ne va salva de uitare și deșădăcinare. Inconștient, probabil, toată activitatea mea s-a rezumat la valorificarea diferitor forme de autenticitate care ar asigura supraviețuirea culturii.

P. Popa: Ești o femeie puternică. Știu că ai trecut prin multe, cu toate acestea reușești să-ți păstrezi bunătatea sufletească și optimismul. De unde consideri că ți se trage această putere de a depăși greutățile?

V. Gh. M.: M-am născut un copil firav fizic, dar cu un psihic foarte puternic. De mică eram lider, din simplu motiv ca eram cel mai mare dintre copii și trebuia să le servesc exemplu, să-i susțin și să-i ajut. Aveam drept model de bunătate sufletească pe mama Virginia, de rezistență și drag de viață pe bunica Ileana Negru și pe bunelul Petre Munteanu, de comportament cu demnitate de la tata Mihail, de înțelepciune și credință de la străbunii Ana și Gheorghe Negru. După ce am venit la studii în Chișinău, am făcut posibilul și imposibilul ca să-mi aduc toate surorile la studii aici. Fratele singur și-a croit drum în viață. De fire sunt o altruistă și cu multă compasiune pentru aproapele meu. Atunci când fac un bine eu mă simt fericită.

P. Popa: Cei care te cunosc remarcă simțul umorului și talentul tău de a intra în mintea copiilor, mai ales cu nepoții. Te distrezi cu ei?

V. Gh. M.: Simțul umorului l-am moștenit de la bunica Ileana

Veta Ghimpu Munteanu în sânul familiei

Veta Ghimpu Munteanu la locul de muncă

vestirile ei. Este publicată și de alte reviste și ziare de la noi, dar și din alte țări. Scrie atât de artistic, în același rând atât de profund și luminos. De când s-a apucat de scris?

V. Gh. M.: Dacă ai ști cât de fericită sunt, că fiică mea Anda-Cristina scrie. În familia noastră s-a pus mare preț, în primul rând, pe valorile spirituale. E atât de important să-ți alini sufletul într-un cântec, într-o poezie... Când Anda-Cristina era copil, adolescentă Simion observa că are înclinații poetice prin felul în care se exprima și o îndemna să scrie. Ea, însă, nu se lua în serios. Zicea că un scriitor în casă este suficient. Și numai după ce a decedat taică-său, răsfoind caietele lui de poezii, a găsit notată o poezie de a ei „Orbul”, cu anul și data scrierii. Iată de aici parcă i s-a produs declicul. Și-a dat seama cât de mult și-a dorit taică-său ca ea să scrie. Eu o admir pe fiică-mea și mă regăsesc în principiile ei morale viza-vi de atitudinea corectă și fidelă față de soț, dragostea ei nemărginită față de cei 3 copii: Alexandru, Ruxanda și Mihai. Responsabilitatea ei, dar și a ginerelui meu Sergiu, jurist de profesie, pe care și-au asumat-o la cei 21 de ani când s-au căsătorit.

P. Popa: Pe Anda Vahnovan o cunoaștem și de pe blogul ei ganduridespletite.com, în schimb despre fiul Lucian nu prea știm nimic.

V. Gh. M.: Lucian e inginer-programist, șef de secție la o

Negru, apoi am trăit lângă un om, soțul meu, care avea un simț al umorului extraordinar. În ce privește „mintea copilului”, așa-s eu, copilul din mine nu a dispărut și odată devenită bunică mi-a prins bine. Așa era bunica Ileana, care ne-a dădăcit pe toți cei 11 nepoți.

P. Popa: Cum e să îți fie copiii și nepoții în altă țară. Nu te simți singură?

V. Gh. M.: Mă bucur că copiii mei nu trec prin frământările mizerabile de aici de la noi, economice și politice. Sunt de ajuns nepoții și unchii lor pe linie paternă care s-au jertfit. Sunt liniștită că ei s-au realizat acolo unde sunt. Că familiile și copii lor sunt asigurați și protejați și duc o viață frumoasă și împlinită. Eu nu mă simt singură, fiindcă sunt foarte, foarte ocupată aici. Mereu sunt în activitate, am planuri și proiecte la care lucrez foarte mult. Iar rețelele de socializare ne permit un contact permanent video și audio.

Suntem mereu în legătură și de câte ori am posibilitatea merg la ei și invers.

P. Popa: De ce după 10 ani de când nu mai este Simion, așa și nu ți-ai refăcut viața personală?

V. Gh. M.: Pentru că un al doilea Simion Ghimpu nu mai este. Dar dacă e să fiu sinceră, nici nu am căutat un alt bărbat. După aproape 33 de ani trăiți împreună, am concrescut. Devenisem cu adevărat un tot întreg. Trăiam cu împlinirile și cu necazurile unul altuia. Ne simțeam de la distanță. Ne făceam griji și ne bucuram nespus pentru copiii noștri. Simion era atât de mândru de ei. Aveam cu adevărat o viață, gusturi și pasiuni comune — muzica, poezia, teatrul. De aceea când Simion s-a desprins de mine, am avut impresia că mă voi prăbuși, însă am reușit să merg înainte.

P. Popa: Fiica ta Anda Vahnovan publică practic în fiecare număr al revistei noastre din poeziile și po-

firmă internațională din orașul Malmesbury, Marea Britanie. Este unicul de la noi din familie care o are cu matematica. Doar unchiul său Gheorghe Ghimpu a fost fizician și cam atât. Fiind elev la școală urma să-și aleagă profilul și spre disperarea noastră l-a ales pe cel real. A absolvit cea mai grea facultate de la Politehnica din Iași — „Automatizări și calculatoare” cu brio. Dar să știți că are și el un simț al cuvântului aparte și că scrie poezie. Acum nu se expune, pentru că încă nu simte momentul potrivit și pentru că fiindcă are două fetițe mici — Catinca de 6 ani și Mara de 4 ani, cărora împreună cu soția Elena-Oana, medic psihiatru într-un spital din Oxford, le acordă atenție sporită. Nici nu am bănuț că Lucian va fi un tătic atât de implicat și responsabil. Dar sunt sigură, că poezia care o poartă în suflet și în sânge, mai devreme sau mai târziu va izbucni din el.

P. Popa: Ce crezi că încă nu ai reușit să realizezi, dar îți dorești neapărat?

V. Gh. M.: Nici nu știu cum aș răspunde la această întrebare, fiindcă în mare am reușit să realizez tot ce mi-am propus, și în plan personal și în plan profesional. Ba chiar am făcut și lucruri la care nici nu mă gândisem, cum ar fi de exemplu,

editarea antologiilor. Un lucrul am înțeles, însă — eu nu pot să mă limitez doar la munca mea de la serviciu. Neapărat trebuie să mai fac ceva pe lângă, fie cântec, fie vreo carte, fie vreo activitate ce presupune o implicare totală. Într-una îmi voi găsi ocupații utile.

P. Popa: Ce te dezamăgește cel mai mult în oameni?

V. Gh. M.: Nesimțirea, incorectitudinea, nepăsarea și obrăznicia.

P. Popa: Ce ai schimba, uitându-te înapoi?

V. Gh. M.: Nu știu dacă aș schimba ceva. Câte odată chiar mă gândesc că nici nu-s vrednică, poa-

te, pentru câte mi-a dat Dumnezeu. Am fost soția și muza unui bărbat deosebit, sunt mamă a doi copii frumoși, deștepți, talentați, omenoși și respectuoși. Cele 5 mlădițe, nepoții, sunt continuitatea mea și a familiei. Fac munca care îmi place enorm la radio și în domeniul cântecului am făcut cât am putut numai din drag și pasiune. Mai nou, vă ziceam că am reușit să immortalizez nume de mari artiști și date istorice din satul meu în cărțile editate. Cred că sunt o norocoasă și pentru acest lucru îi mulțumesc zilnic bunului Dumnezeu. Nu cred că am dreptul să cer mai mult, am de toate.

Veta și Simion Ghimpu

Ansamblul „Plăieșii” într-o nouă apariție editorială

VASILE CHISELIȚĂ,
DR. ÎN MUZICOLOGIE, IPC AL MECC

Fondat în anul 1989 și condus de talentatul cântăreț Nicolae Gribincea, maestru în arte, coregraf, creator de muzică și versuri, unul dintre discipolii de frunte ai reputatului folclorist Andrei Tamazlăcaru, ansamblul etnofolcloric „Plăieșii” reprezintă un veritabil for de creație inovativă, actualmente instituționalizat și acreditat cu statutul de colectiv profesionist, în cadrul Direcției Cultură a Primăriei municipiului Chișinău. De această dată, merituosul colectiv artistic vine în fața publicului meloman cu o surpriză cvasi absolută, una pe cât de inedită, pe atât de incitantă: un generos volum muzical, sub formă de duplex CD, axat exclusiv pe repertoriul de cântece populare noi orășenești de expresie românească.

Selecția propusă de producătorii prezentului volum constituie un

minunat regal de bijuterii sentimentale urbane, care cuprinde 27 de creații melo-poetice originale, de autor, semnate de diverși poeți autohtoni, toate fiind înveșmântate într-o haină melodică încântătoare, ingenios reimaginată, regândită, reîmprospătată, resetată și ajustată la mesajul textelor de către Nicolae Gribincea. Melosul specific, cadrul ritmico-intonational și arhitectonic al cântecelor beneficiază de o prospecție armonică scilpitoare, deopotrivă celestă și diafană, care emană din plin din aranjamentele instrumentale iscusite ale lui Vasile Lupașcu. Măiestria elevată a cântării populare vocale în grup bărbătesc reprezintă, în fapt, amprenta stilistică distinctivă a formației „Plăieșii”. Această manieră valorifică o largă paletă de resurse expresive, intonaționale, coloristice, timbrale, dramaturgice și

sono-spațiale. Specificul limbajului muzical-interpretativ al colectivului rezidă în marea bogăție a procedeelelor de îmbinare dinamică a vocilor, în alternarea ingenioasă a stilului monodic cu cel polifonic, în jocul inventiv și teatral al registrelor și, mai cu seamă, în proiecția acustică cvasi „spectrală” a culorilor și nuanțelor timbrale instrumentale și vocale.

Noutatea repertoriului propus rezultă, mai presus de toate, din strădania expresă a conducătorului „Plăieșilor” de a depăși cadrul actual al prejudecăților, viziunilor estetice și ideologice obișnuite ale folcloriștilor, în scopul (nedeclarat, însă decriptabil) de a identifica, a capta și a capitaliza o nouă nișă de vizibilitate și afirmare pe piața culturală, o nișă, care ar favoriza medierea, promovarea și valorizarea expresiilor muzicale populare locale în contextul larg

al lumii contemporane, în lumea puternic marcată de procesele incisivă ale globalizării culturale, tehnologice și informaționale, deosebit de manifestă și în Republica Moldova, mai cu seamă, începând cu răspântia secolelor XX și XXI.

Întru atingerea obiectivului strategic, Nicolae Gribincea, în calitate de autor, producător și manager al volumului, a ales să valorifice infrastructura și resursele expresive ale genurilor muzicale lirice din patrimoniul artei populare autohtone de sorginte urbană, pe de o parte, cu rădăcini adânci în cultura populară europeană din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea, iar pe de alta, extrem de prolifică în cultura populară românească interbelică, având importante extensii și în mediul rural. Se cunoaște, că o bună parte din repertoriul popular orășenesc a fost preluată, revigorată și recreată însă sub influența mișcării de rezistență antitotalitară, care se remarcă ca factor puternic de reanimare și remodelare a identității naționale din RSS Moldovenească, fiind deosebit de prolifică în perioada anilor 1960—1980, bucurându-se de continuitate și în epoca post-sovietică (după 1991).

Diversitatea stilistică a repertoriului de cântece lirice orășenești din prezentul volum pune în evidență prevalența a trei mari grupuri de mărci expresive, care dezvăluie importanța estetică și ideatică a trei surse culturale și istorice fundamentale: 1 — genurile populare de resursă europeană, dominate de ecourile stilistice ale șansonetei franceze, baladei folk, imnului patriotic, marșului și romanței; 2 — genurile populare urbane românești din perioada interbelică, axate pe cântecul de dragoste, de petrecere, pe romanța în ritm de vals și tangou, imnul național patriotic, cântecul de varietăți, cântecul teatral, umoristic și social, în marea majoritate, promovate de muzica ușoară, unele asimilate însă și în folclor, în tiparele tradiției orale; 3 — genurile muzicii populare moldovenești postbelice, axate, în prin-

cipal, pe cântecul lirico-narativ și nostalgic de factură neo-tradițională, care explorează teme de actualitate atât în perioada de tranziție totalitară sovietică, cât și din cea post-sovietică, ale cărui subiecte-cheie sunt centrate în jurul unor imagini și fenomene sociale dominante, precum „țara”, plaiul natal, casa părintească, migrația, în general — mediul rural înstrăinat și răvășit, subiecte tematice predominante și în romanțe, imnurile patriotice, creațiile nou-compușe, scrise pe texte și muzică de autor în stil popular, deseori numite impropriu ca fiind „folclorice”, de regulă, intens promovate în repertoriul soliștilor noilor orchestre populare profesionale.

Tevatura sentimentală a repertoriului popular orășenesc contemporan, ilustrat de conținutul prezentului CD, se pliază pe orizontul ideatic și profunzimea expresivă a două mari sfere tematice de bază, centrate în jurul liricii patriotice și a celei de dragoste. Ambele sfere tematice sunt puternic interconectate, convergente, complementare, interdependente, dezvăluind a perfectă sinergie, congruență și reversibilitate ideatică. Unitatea liricii patriotice și a celei de dragoste pare a simboliza, la modul cel mai adecvat, întregul univers al lumii sentimentale, gândurile, doleanțele, preocupările și atitudinile omului contemporan față de marile provocări ale vremii, legate de moș-

tenire, identitate, memorie culturală, înstrăinare, migrație, ruptura de patrie, familie, părinți, fenomene puternic marcate de tirania ideologiei și a marginalizării sociale, de pierderea eului și a personalității în societatea cosmopolită, de nostalgia

pru, cu un cântec nostalgic despre casa părintească, brodat pe stilul de vals (I,2), Vladimir Rusnac, cu cântecul-rugă pentru plaiul natal (I,10), Ion Capița, cu un emoționant cântec patriotic în formă compozită de imn elegiac și romanță (II,9), Vasile

creații melo-poetice, unele axate pe versurile lui Dumitru Matcovschi, precum șansoneta „Bate vântul prin aluni” (I,1), cântecul dialogat „Grădina dragostei” (I,4), tabloul liric în ritm de vals „Aștept” (I,8), schița pitorească „Iarna” (I,9), șansoneta „Vino, trenule” (I,1), „Povestea de dragoste” (II,4), șansoneta umoristică (II,8). Speciei lirice li se alătură și versurile sentimentale, semnate de Nicolae Gribincea, pe care se brodează, respectiv, tabloul muzical în stil de tango „Valea Morilor” (II,2), șansoneta „Hanul Ancuței” (II,6), cântecul de dragoste în stil de sârbă-bătută (II,10) și șansoneta cu influențe de stil latino „Tânăr și neliniștit” (II,12). În calitate de epilog al demersului liric al ansamblului figurează cântecul de urare „La mulți ani” (II,13).

Buchetul multicolor de cântece lirice și sentimentale orășenești,

ardentă a recuperării dragostei, iubirii, tinereții, oamenilor dragi, meleagului natal.

În cuprinsul volumului de referință, patriotismul apare drept vector emblematic, cvasi mesianic, de manifestare, exaltare și idealizare artistică a sentimentului profund de nostalgie, pe care îl resimte omul modern față de origini, casă, părinți, baștină, plai, rădăcini, trecut, memorie, pământul natal, neam, patrie, limbă și credință străbună.

În albia speciilor lirico-patriotice se înscriu o serie de creații pe versurile poetului Dumitru Matcovschi, printre care cele realizate sub formă de odă pentru pâine (I,6), cântec despre plaiul matern (I,13), imn dedicat Moldovei (II,1), cântec patriotic în stil de baladă folk (II,13). Paleta liricii patriotice este sensibil îmbogățită și prin contribuția altor autori, în rândul cărora se evidențiază carismaticul poet național Radu Gyr, care vine cu un imn patriotic în stil de baladă folk (I,3), Grigore Vieru, cu un imn pentru limba română (II,7), Petru Zadni-

Galaicu, cu cântecul despre casă și plai (II,11). Acestui gen de creații i se alătură și aportul consistent al lui Nicolae Gribincea, autorul oferind atenției publicului meloman patru creații: cântec-imn pentru Moldova (I,5), cântec de nostalgie pentru baștină (I,12), cântec religios de slăvire sub formă de imitație para-liturgică (II,3) și un imn-rugă pentru limba română (II,5).

Lirica orășenească de dragoste este reprezentată de mai multe

cuprinse în cadrul prezentului volum, vine să îmbogățească peisajul muzical al societății contemporane multiculturale, oferind specialiștilor, compozitorilor, cantautorilor, artiștilor, pedagogilor, managerilor și promotorilor, dar și publicului larg, tuturor iubitorilor de muzică de pretutindeni o bogată sursă de inspirație, inovație și creativitate, aptă a susține și genera noi modele de educație, proiecte de dezvoltare socială și edificare culturală.

Muzeu de istorie în strălucirea noilor perle

„Istoria nu este doar o simplă înșușire de fapte și evenimente, ea este o știință ce permite cunoașterea trecutului prin raportarea la prezent“

(ANCA DANIELA HUT)

Istoria unui popor sau a unei localități este o bogăție incontestabilă pentru tână generație. Aceasta trebuie să cunoască faptele care s-au desfășurat în istoria țării, obiceiurile, cultura și personalitățile remarcabile ale sale.

Orașul Telenești nu este o excepție. Despre această localitate s-au scris diverse opere literare și de artă, s-au ridicat edificii de epocă (conace și biserici), s-au creat noi personaje literare, s-au născuți poeți, scriitori, artiști, interpreți renumiți, ingineri ș.a., care au devenit renumiți în țară și peste hotare.

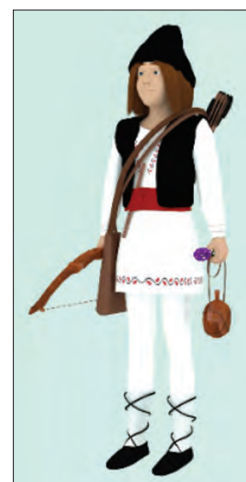
Anul acesta, la 27 martie, orașul Telenești își va sărbători 410 ani de la atestarea sa istorică. Pentru locuitorii băștinași, Teleneștiul este aievea unei salbe de nestemate, care cere a fi completată cu noi perle:

- Imagine fotografică cu prima jupâneasă a târgului Telenești — Raluca Mavrocordat;
- Imagine fotografică cu ultima jupâneasă a târgului Telenești — Elena Teodosiu Gore;
- Copia Hrisovului lui Alexandru Ioan Callimachi, de la 1796;
- Crearea personajul literar Telenuș;
- Bibeloul (din ceramică) și păpușa (prin croșetare) al personajul literar Telenuș.

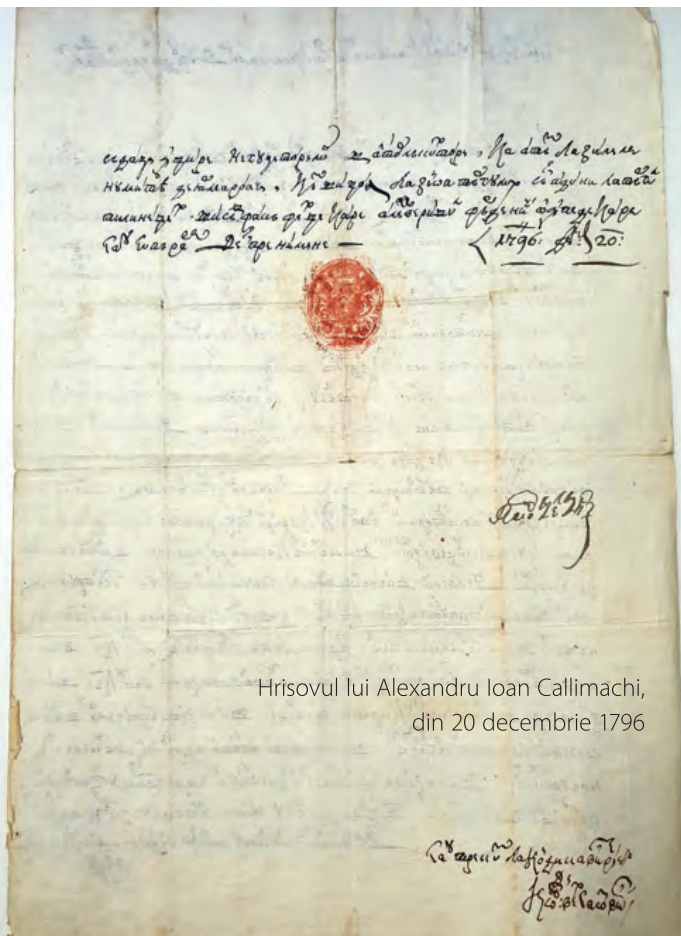
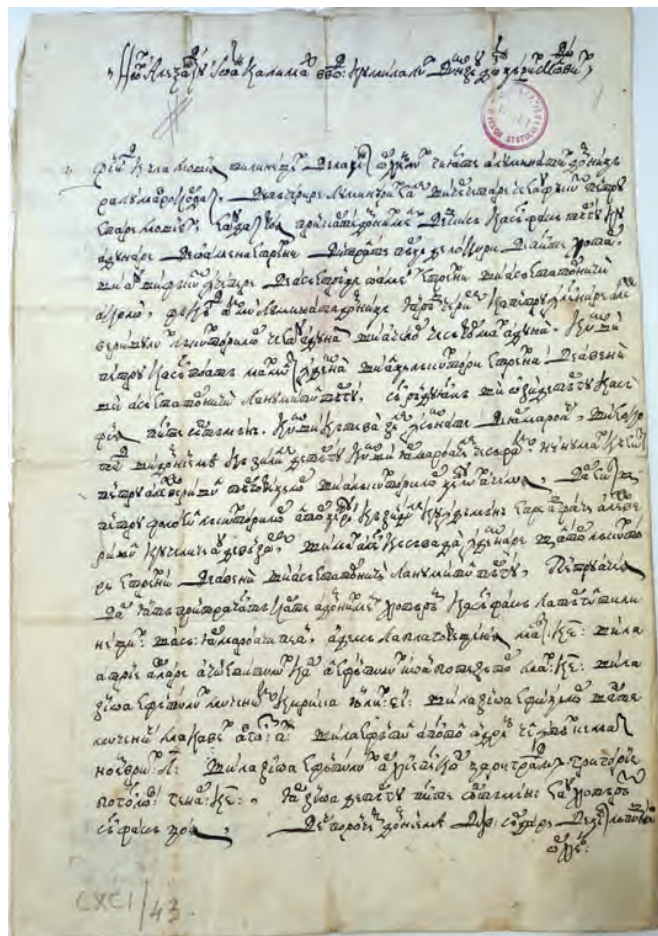
Imaginile fotografice și copia Hrisovului au fost „pierdute“ din ar-

senalul istoric al Basarabiei, totuși regăsite și readuse acasă la Telenești. Despre acest minunat Hrisov, ne vorbesc istoricii și scriitorii, precum: Mihail Costăchescu, Alexandru Furtună, Vladimir Lelic,

Menachem Weinboim, Lilia Rotaru, Noie Rotaru ș.a., aceștia aduc în vizor doar conținutul documentului respectiv, însă cum arată acest document în original, nu a fost cunos-

Personajul Telenuș

Hrisovul lui Alexandru Ioan Callimachi,
din 20 decembrie 1796

Alexandru Ioan Callimachi

Raluca Mavrocordat

cut publicului basarabean. Astfel, pe această cale, vreau să le aducem sincere mulțumiri ARHIVELOR NAȚIONALE. SERVICIUL JUDEȚEAN IAȘI (cota: Colecția „Documente“, pachetul 191, documentul nr. 43) pentru oferirea unei copii al documentului autentic, adică al Hrisovului (act domnesc sau gramotă) din 20 decembrie 1796, scris în limba română cu caracter slavon, care conține și segiliul domnitorului Alexandru Ioan Callimachi, care îi „acordă domniței Ralu Mavrocordat privilegiu de a organiza la Telenești 6 iarmaroace pe an și o zi de târg săptămânal în ziua de joi”:

„Noi, Alexandru Ioan Calimah v(oie)vod, cu mila lui Dumnezeu domn Țării Moldovii

Fiincă la moșia Tilineștii, de la ținut(ul) Orheiului, ci iaste a luminatei domniță Ralu Mavrocordat, după cerire luminării sale și cercetare ce s-au făcutu pentru stare moșiei, s-au dat voie prin carte domnii meli, deșchisă, ca să s(ă) facă târgu cu adunare de oameni streini dintr-alte părți de locuri de piste hotar, și au și făcut începere de a să strânger oameni streini și a să statornici acolo, făcând acmu2 luminata domniță iarăș cerire, ca pentru înlesnire alșverșului1 lăcuitorilor, ce s-au adunat, și acelor

ce să vor mai aduna, cum și pentru ca să s(ă) poată mai mult îndemna și alți lăcuitori streini de a veni și a să statornici la numitul târgu, să s(ă) rânduiască și o zi de târgu, ca să fie peste săptămână, cum și câteva zile însămnate de iarmaroaci.

Și socotind și domnie mea, că zilele de târgu, cum și iarmaroacile, ce să facu, nu numai că sint pentru alejverșul târgoveților și a lăcuitorilor ținutului celuia, dar, sint și pentru folosul lăcuitorilor altor ținuturi, că fiindu-le cu îndămână spre a-ș(i) faci alșverșul cu celi ce au de vânzare și, mai ales, că să va da îndemnare și altor lăcuitori streini de a veni și a să statornici la numitul târgu.

Pentru aceia, dar, iată, printr-această carte a domnii meli hotărâm ca să s(ă) facă la târgul Tilineștii șasă iarmaroaci pe an, adecă la Blagoveștenie, mart(ie) 25, și la zioa Sfântului Mucenic Chirica, iulii 15, și la zioa Sfinților Șapte Mucenic Macovei, avgust 1, și la Sfântul Apostol Andreiu cel întâi chemat, no(i)emvrii 30, și la zioa Sfântului Arhiepiscop Țarigrad(u)lui Grigorie Bogoslov, ghe-nar(ie)25. Iar zioa de târgu piste săptămână s-au hotărât să s(ă) facă joia.

Deci, poroncim domnie mea dum(nea)v(oastră), sărdari de ținut(ul) Lăpușna-Orhei, să dați în

știre negușitorilor și altor lăcuitori, ca atât la zilele numite de iarmaroaci, cât și joia, la zioa târgului, să s(ă) aduni la târgul Tilineștii și să-și facă fiște-care alșverșul făr(ă) de nicio împ(i)edicare, sau supărare despre nime.

1796 dechem(brie) 20.

Jos, în colțul din dreapta: Pro-cit(al) vel vist(iernic). “

Acest act domnesc este descifrat de către colaboratorul științific, paliograful Larisa Svetlicinii, de la Institutului de Istorie al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării a RM. Ulterior, atât copia Hrisovului, cât și păpușa Telenuș își vor găsi locul binemeritat „acasă” la Muzeul De Istorie și Etnografie din Telenești.

Legendă:

1. Corect: alșverș — vânzare, negoș;
2. Corect: acum;
3. "Ио Ал Кл 1795" — pecetea domnească ovală, aplicată cu chinovar, ceea ce înseamnă „Eu Alexandru Callimachi 1795”. Original. Hârtie. Text scris cu caractere chirilice, semiuncial. Fila 1, 1verso.
4. Blagoveștenie, mart(ie) 25/7 aprilie — Bunavestire;
5. Sfântului Mucenic Chirica, iulii 15/28 iulie — Mcc. Chiric și Iulita;
6. Sfinților Șapte Mucenic Macovei, avgust 1/14 august — Sff. 7 frați-Mcc. Macabei: Avim, Antonin, Gurie, Eleazar, Evsevon, Alim și Marcel, și maica lor Solomon, și dascălul lor Eleazar;
7. Sfântul Apostol Andreiu cel întâi chemat, no(i)emvrii 30/13 decembrie — Sf. Ap. Andrei cel Întâi-chemat;
8. Sfântului Arhiepiscop Țarigrad(u)lui Grigorie Bogoslov, ghe-nar(ie)25/7 februarie — Sf. Irh. Grigorie Teologul (de Dumnezeu cuvântătorul) arh. Constantinopolului.

„De fapt, istoria nu ne aparține, dar noi aparținem ei.”

(HANS-GEORG GADAMER)

SINGURA BISERICA SUBTERANĂ

La Cricova, a fost descoperită o biserică subterană de șase secole

Nu uitați, abonarea la revista
„REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul 2021
poate fi făcută la toate oficiile poștale

*„Noi, păstori, ne facem la răscrucile drumurilor fântâni
de pomană, ca să bea toți trecătorii. Nu poate un om să
nu lase în viață o urmă pentru pomenire”.*

Bahrin Teofan, 62 ani, Izvoare, Florești (Basarabia), 1929

